

EXPUNERE DE MOTIVE

LEGE

pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul ordinii și siguranței publice

1. MOTIVUL EMITERII ACTULUI NORMATIV

Efectivele Ministerului Afacerilor Interne sunt angrenate zilnic în misiuni de ordine și siguranță publică, dintre cele mai diverse și cu grade diferite de risc. Deși rezultatele obținute în ultimii ani și sondajele efectuate arată că siguranța cetățeanului a crescut, dinamica fenomenului infracțional rămâne o amenințare permanentă, nu doar la adresa comunității, ci și a organelor de aplicare a legii. În acest context, intervențiile polițienești, atunci când este vizată o comunitate de oameni sau anumite medii sociale, sunt uneori însoțite de amenințări, loviri sau alte violențe, vătămări corporale, loviri sau vătămări cauzatoare de moarte ori se soldează chiar cu uciderea polițiștilor implicați.

Evaluările efectuate la nivelul Ministerului Afacerilor Interne, pe aspectele referitoare la protecția și autoritatea personalului care desfășoară activități în spațiul public, indică persistența unei situații favorizate de *o serie de factori de risc sociali și profesionali*, care pot fi rezumați astfel: proliferarea violenței/ modelelor comportamentale agresive și a consumului de alcool; organizarea autorilor în grupuri, aspect ce generează un sentiment suplimentar de încredere în forțele proprii și determină o amplificare a acțiunilor săvârșite; descurajarea organelor de ordine publică de a utiliza mijloacele din dotare, în mod eficient, de teama eventualelor repercusiuni; deficiențe în pregătirea continuă a personalului, axată pe teorie și mai puțin pe consolidarea practică a cunoștințelor și modalităților de aplicare a tehnicilor și procedurilor de intervenție; concentrarea mesajului public pe aspectele negative ale activității M.A.I., prin prezentarea excesivă și uneori distorsionată a cazurilor în care este implicat personalul propriu. La acești factori de risc se adaugă, ca element de expunere și vulnerabilitate a personalului MAI, insuficiența resurselor materiale și umane necesare executării *în condiții de siguranță și cu autoritate* a activităților de aplicare a legii în spațiul public.

Așa fiind, Ministerul Afacerilor Interne a depus eforturi pentru *consolidarea capacității operaționale* a structurilor cu atribuții în domeniul ordinii și siguranței publice și pentru *consolidarea autorității personalului* care execută misiuni în acest domeniu, printr-o abordare pe mai multe paliere (din perspectivă organizațional-managerială, a relațiilor publice, logistică sau financiară). Totuși, în rândul acestei categorii de personal există în continuare îngrijorarea că *statul nu oferă suficiente instrumente legale*, adecvate, de intervenție și că nu tratează cu suficientă atenție nevoia de a institui *măsuri legislative de protecție (uneori chiar fizică)*.

* * *

În prezent, dispozițiile care reglementează dreptul polițistului de a legitima, de a stabili identitatea, de a conduce persoane la sediul poliției, de a folosi forța sau alte mijloace din dotare sunt prevăzute în *Legea nr.218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române*, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Prevederi similare se regăsesc și în cadrul normativ incident Poliției de Frontieră Române.

În privința măsurii administrative de conducere la sediul poliției, trebuie precizat că textul Legii nr.218/2002 a făcut obiectul verificării constituționalității, Curtea Constituțională apreciind că sunt respectate dispozițiile art. 23 din Constituția României, referitoare la *libertatea individuală*; totodată, Curtea a reținut că: „*La fel ca și celelalte drepturi și libertăți fundamentale libertatea individuală nu are un caracter absolut, astfel ca exercițiul acesteia poate fi restrâns în cazurile prevăzute de art. 49 alin. (1) din Constituție, și anume "pentru: apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei*

publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav". Restrângerea în aceste cazuri trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății." (Decizia nr.132/2002).

Pe de altă parte, practica aplicării acestor norme legale a relevat că exprimarea succintă a legiuitorului este de natură să genereze interpretări diferite cu privire la modul în care polițistul trebuie să își exercite atribuțiile de serviciu.

Pentru a preveni apariția unor moduri neunitare de acțiune în rândul polițiștilor, s-a intervenit la nivel instituțional în vederea standardizării intervenției poliției, prin norme subsecvente și proceduri de lucru. La elaborarea acestor documente au fost avute în vedere inclusiv practicile polițiilor din statele membre ale Uniunii Europene, precum și recomandările unor organisme internaționale (spre exemplu, au fost avute în vedere recomandări cuprinse în rapoarte ale Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT), ale Subcomitetului ONU pentru Prevenirea Torturii (SPT) și ale Departamentului de Stat al SUA privind situația drepturilor omului în lume-secțiunea privind România). Totuși, aceste norme (interne) nu sunt opozabile persoanelor vizate de măsurile polițienești, astfel că, tot mai des, se constată situații în care anumiți cetățeni refuză să urmeze solicitările legale ale organelor de ordine publică, impunând propriile condiții de aplicare sau respectare a legii.

Analiza legislațiilor statelor membre ale Uniunii Europene referitoare la măsurile polițienești a evidențiat că procedurile polițienești sunt reglementate, în detaliu, prin instrumente legislative cu putere de lege, aspect ce asigură previzibilitatea normei față de toți actorii implicați.

În concret, documentarea realizată la nivelul Ministerului Afacerilor Interne a vizat următoarele aspecte:

- clarificarea situațiilor de *conducere a persoanelor la sediul poliției*;
- posibilitatea *utilizării forței fizice și a mijloacelor de imobilizare din dotare*, în condițiile legii, pentru deplasarea persoanei față de care a fost dispusă măsura administrativă a conducerii la sediul organului de poliție sau al altor instituții ori cea de aducere în fața organului de urmărire penală sau a instanței de judecată pe baza unui mandat de aducere, în situația în care aceasta refuză în orice mod să însoțească polițistul sau încercă să fugă;
- *dreptul persoanei* față de care a fost dispusă măsura conducerii la sediul organului de poliție sau a altor instituții *de a fi asistată de un avocat*, potrivit legii;
- instituirea obligației pentru organul de poliție de a lua măsuri pentru ca *persoana față de care a fost dispusă măsura administrativă să fie consultată de un medic*;
- *dreptul persoanei* față de care a fost dispusă măsura administrativă a conducerii la sediul organului de poliție sau al altor instituții *de a solicita să fie încunoștințat despre măsura luată un membru de familie sau o altă persoană desemnată de acesta*;
- *dreptul minorului* asupra căruia a fost luată măsura administrativă a conducerii la sediul organului de poliție și al altor instituții *de a nu face nicio declarație și de a nu semna niciun document în lipsa unui avocat și/sau a unei persoane adulte de încredere pentru a-l asista*.

I. Analiza (generală) realizată în privința normelor juridice sau practicilor existente în anumite state membre ale Uniunii Europene (sursa informațiilor a vizat Republica Austria, Regatul Belgiei, Bulgaria, Republica Cehă, Republica Cipru, Confederația Elvețiană, Republica Franceză, Republica Federală Germania, Republica Elenă, Irlanda, Republica Italiană, Marele Ducat al Luxemburgului, Regatul Țărilor de Jos, Republica Polonă, Republica Slovenia, Regatul Spaniei, Țările Scandinave-Nordice (Regatul Suediei, Regatul Norvegiei, Regatul Danemarcei și Republica Finlanda) și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord), cu privire la regimul juridic al măsurii conducerii la sediul poliției, similară măsurii administrative prevăzute de Legea nr.218/2002, a relevat următoarele aspecte de interes:

a. Majoritatea statelor membre UE [Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Elveția, Franța, Germania, Grecia, Republica Italiană, Marele Ducat al Luxemburgului, Irlanda, Republica Polonă, Republica Slovenia, Regatul Spaniei, Țările Scandinave-Nordice (Regatul Suediei, Regatul Norvegiei, Regatul Danemarcei și Republica Finlanda) și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord] au instituită **măsura conducerii persoanei la sediul poliției** sau o măsură similară celei reglementată potrivit Legii nr.218/2002, indiferent de denumirea sub care aceasta se regăsește în anumite state („reținere”, „arestare”, „luare în custodie”, „deținere”, „arestare fără mandat”, „arestare administrativă”). Această măsură este reglementată, în principiu, în legea de organizare și funcționare a poliției sau a Ministerului de Interne ori în Codul de procedură penală (Austria, Belgia, Confederația Elvețiană, Bulgaria, Germania, Regatul Țărilor de Jos, Polonia, Slovenia). Măsura este dispusă în cazuri/situații determinate stabilite în mod expres în cuprinsul actelor normative de referință.

b. **Dreptul de a informa familia** sau altă persoană despre situația sa este reglementat expres (recunoscut/garantat) și asigurat în următoarele state: Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Franța, Germania, Irlanda, Luxemburg, Polonia, Slovenia, Spania, Țările Nordice, Marea Britanie.

c. **Dreptul de acces la asistență medicală** în situații de urgență sau la medic este reglementat (recunoscut/garantat) și asigurat în următoarele state: Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Polonia, Slovenia, Spania, Țările Nordice, Marea Britanie.

d. **Dreptul de acces la un avocat** este reglementat (recunoscut/garantat) și asigurat în următoarele state: Austria, Bulgaria, Cehia, Irlanda, Italia, Olanda, Polonia, Slovenia, Țările Nordice și Marea Britanie.

e. **Eliberarea unui document** persoanei vizate care să justifice motivul conducerii la poliție este reglementată (recunoscută/garantată) și asigurată în următoarele state: Austria, Bulgaria, Cehia, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Polonia, Slovenia, Spania, Țările Nordice și Marea Britanie.

II. Analiza (detaliată) a conducerii la poliție, măsură regăsită în reglementările anumitor state membre ale Uniunii Europene, a evidențiat următoarele elemente de interes:

A. În Austria, regimul măsurii administrative de conducere la sediul poliției este statuat de Legea nr.566/1991 privind organizarea și funcționarea Poliției Austriece (*Sicherheitspolizeigesetz*) care se aplică la nivel federal de către toate structurile de ordine și siguranță publică. Situațiile în care se realizează conducerea administrativă la sediul Poliției, în vederea stabilirii identității unei persoane, sunt următoarele:

1. atunci când persoana pune în pericol viața altor persoane, valori, prin acțiunile sale, sau deține informații cu privire la exercitarea unor astfel de acțiuni de către terți;
2. atunci când există indicii temeinice că deține informații că, într-un anumit loc, urmează a fi comise infracțiuni grave la adresa siguranței naționale sau se ascund infractori periculoși;
3. atunci când o persoană este dezorientată sau neajutorată, iar identitatea nu este stabilită și necesită asistență din partea autorităților statului;
4. atunci când există indicii temeinice că o persoană se află ilegal pe teritoriul R. Austria, fiind încălcate astfel prevederile Legii privind regimul trecerii frontierei de stat;
5. atunci când un minor, o persoană cu probleme psihice sau fizice, dată în urmărire națională sau internațională, pune în pericol ordinea publică sau alte valori;
6. dacă dintr-un anumit context, poate fi stabilit că o persoană intenționează să comită infracțiuni sau să treacă ilegal frontiera de stat;
7. atunci când va trebui luată împotriva unei persoane, măsura interdicției de a staționa într-un anumit loc sau orice altă măsură procesual penală;
8. atunci când este necesară luarea măsurii interdicției de a participa la diverse evenimente sportive (stadioane de fotbal, etc.).

Demersul de identificare a unei persoane este materializat într-un proces-verbal de stabilire a identității, care cuprinde toate măsurile întreprinse, inclusiv fotografierea și ridicarea impresiunilor papilare, dacă este cazul. Prezența unei persoane la sediul Poliției este consemnată în registrul de evidență. La cererea

acesteia, pentru a putea justifica față de angajator sau o altă entitate, prezența sa la sediul organelor de securitate publică, Poliția Austriacă poate emite un document justificativ în acest sens.

Încă de la începutul măsurii conducerii la sediul Poliției, persoana este informată cu privire la motivul concret, drepturile de care beneficiază (obligația de a colabora cu organele în vederea stabilirii identității, de a avea un comportament adecvat, de a nu se împotrivi etc.) fără a fi întocmit vreun document înainte de conducerea la sediul Poliției.

Persoanei conduse la sediul Poliției în vederea identificării îi este:

- permis să efectueze sub supravegherea personalului Poliției, apeluri telefonice în vederea confirmării identității acestuia de către terți;
- permis să informeze sau să contacteze familia, prin mijloace proprii cu confirmarea ulterioară prin mijloacele tehnice din dotarea Secției de Poliție;
- recunoscut dreptul la asistență medicală. Aceasta se asigură la solicitarea Poliției, fie prin intermediul medicului de unitate, ori prin serviciul de urgență al localității respective, în funcție de starea de sănătate și împrejurările situației.
- recunoscut dreptul de acces la avocat.

B. În **Belgia**, *măsura administrativă de conducere la sediul poliției* este prevăzută de Legea de organizare a poliției (*Loi sur la fonction de police*). În exercitarea misiunilor de poliție administrativă, polițiștii pot, în caz de absolută necesitate, să recurgă la arestarea administrativă:

- a unei persoane care împiedică îndeplinirea misiunii lor de a asigura libertatea circulației;
- a unei persoane care tulbură efectiv liniștea publică;
- a unei persoane despre care există motive rezonabile să se creadă, în funcție de comportamentul său, de indiciile materiale sau de circumstanțe că se pregătește să comită un delict care pune grav în pericol liniștea sau siguranța publică, cu scopul de a o împiedica să comită o astfel de faptă;
- a unei persoane care comite un delict care pune grav în pericol liniștea sau siguranța publică, cu scopul de a o face să înceteze.

Polițiștii pot aresta administrativ persoanele care perturbă liniștea publică și le îndepărtează de locurile de adunare.

Orice privare de libertate este înscrisă în registrul privărilor de libertate. Orice persoană arestată administrativ are dreptul să fie informată cu privire la :

- privarea de libertate;
- motivele ce au determinat luarea măsurii;
- durata maximă a măsurii;
- procedura materială de punere în celulă;
- posibilitatea de a se recurge la măsuri coercitive.

Drepturile de care beneficiază sunt notificate persoanei, fie oral, fie în scris, într-o limbă pe care o înțelege, din momentul dispunerii/confirmării măsurii.

Orice persoană arestată administrativ are dreptul de:

- de a solicita ca o persoană de încredere să fie anunțată. Dacă ofițerul are motive serioase să creadă că avertizarea unui terț prezintă riscuri pentru ordinea și siguranța publică poate decide să nu dea curs cererii, menționând motivele în registrul de privări de libertate. Dacă persoana este minoră, persoana responsabilă cu supravegherea sa este avertizată din oficiu.
- la asistență medicală, la un medic ales și pe cheltuiala sa.

C. În **Cantonul Berna din Confederația Elvețiană**, poliția poate reține o persoană pentru o perioadă determinată de timp pentru a înlătura un pericol concret pentru siguranța și ordinea publică (cum ar fi

manifestant, huligan). Aceste activități sunt îndeplinite de poliția de siguranță (*police de sécurité*) care are ca obiectiv, ca demers administrativ, menținerea ordinii, securității și liniștii publice.

Potrivit Legii poliției, pentru a înlătura un pericol pentru siguranța și ordinea publică, poliția cantonală poate reține o persoană, verifica identitatea sa și stabili dacă este urmărită sau poate controla vehiculul obiectele aflate în posesia acesteia. Persoana reținută are obligația, la cerere, să-și decline identitatea, să prezinte documentele de identitate, să arate obiectele aflate în posesia sa și să deschidă în acest scop vehiculele. Persoana reținută poate fi condusă la postul de poliție sau la sediul unui alt serviciu corespunzător dacă identitatea sa nu poate fi stabilită la fața locului într-o manieră sigură, dacă controlul prezintă dificultăți considerabile sau corectitudinea indicațiilor furnizate, autenticitatea actelor de identitate sau legitimitatea deținerii unui vehicul ori a altor obiecte este îndoielnică.

D. În Țările Nordice, conducerea la sediul poliției constituie un procedeu sau metodologie de lucru realizată în derularea atribuțiilor de serviciu ale polițistului în funcție de aprecierea exclusivă a polițistului asupra situației respective, a particularităților și a împrejurărilor care determină sau nu instituirea ei.

Măsura conducerii unei persoane la sediul poliției se materializează în întocmirea unui raport de lucru pe care polițistul trebuie să îl întocmească la finalizarea serviciului său.

Utilizarea forței, în aplicarea conducerii la sediul poliției, va putea fi folosită în situațiile în care se constată escaladarea spre agresivitate a coordonatelor din teren și va fi aplicată numai în mod gradual, pe măsura comportamentului și intensității acestuia adoptat de persoana vizată. Urmare a utilizării forței de către polițist, măsura încătușării ulterioare a persoanei, pentru siguranța acesteia, a polițistului și a celor din jur, devine obligatorie, iar din acest moment va produce efecte măsura reținerii persoanei.

Persoana care va fi condusă la sediul poliției va fi informată verbal de către polițist asupra motivului care a determinat instituirea măsurii, nefiind întocmit în acest sens niciun document procedural.

Persoana condusă la sediul poliției are dreptul de:

- a informa familia sau altă persoană desemnată, în funcție de situația care a generat aplicarea acestei măsuri, informare efectuată exclusiv de polițist. O atenție deosebită se va acorda în cazul minorilor când vor fi înștiințați în mod obligatoriu părinții, ocrotitorii legali și reprezentanții serviciilor sociale cu atribuții speciale (Protecția Minorilor);

- acces la servicii medicale, dacă situația o impune. În ipoteza apariției unei urgențe medicale sau a necesității de administrare a unui tratament urgent ori medicație prescrisă la anumite intervale obligatorii de timp, persoana condusă la sediul poliției va fi asistată medical prin intervenția echipajelor salvării (ambulanței). Acest serviciu de urgență va fi apelat de către polițist, persoana condusă putând opta totodată și pentru apelarea medicului personal (prin intermediul polițistului);

- de a fi asistată de un avocat, din momentul intrării sale în secția sau formațiunea de poliție. Prezența acestuia va fi solicitată numai de către polițist, la cererea persoanei conduse. Minorii asupra cărora s-a aplicat măsura conducerii la sediul poliției nu pot face și nu pot semna declarații decât în prezența părinților, ocrotitorilor legali sau reprezentanților serviciilor sociale de protecție a minorului.

Dacă persoana condusă la sediu solicită la plecare un document din care să rezulte prezența sa în sediul poliției, acesta se eliberează numai dacă există un temei solid, bine întemeiat, pentru o astfel de justificare (absență sau întârziere de la locul de muncă, incapacitatea de a îndeplini în termenul asumat obligații de natură contractuală, sarcini rezultate din calitatea de părinte sau ocrotitor legal etc).

E. În Franța, sunt prevăzute în mod expres de lege cazurile în care polițiștii pot face uz de controlul sau verificarea identității. Polițiștii pot solicita oricărei persoane să se supună unui control al identității. Conducerea la sediul poliției poate fi luată în cazul în care persoana controlată refuză sau nu poate furniza un act de identitate ori face dovada în vreun alt fel a identității sale, dacă se află într-una dintre situațiile următoare:

1. Există suspiciunea:
 - de a fi comis sau a fi încercat să comită o infracțiune;
 - de a se pregăti pentru comiterea unei fapte penale;
 - de a putea furniza date de interes polițienesc în cazul unor anchete penale;
 - de a fi căutată de către o agenție de impunere a legii;
2. Este prezentă:
 - într-un perimetru verificat la cererea scrisă a procurorului, materializată într-o autorizație de control a identității valabilă într-un anumit loc și într-o anumită perioadă de timp;
 - în zona frontierei cu statele membre ale spațiului Schengen (și până la distanța de 20 de km de aceasta);
 - într-un loc în care sunt dispuse măsuri pentru prevenirea unei atingeri aduse siguranței publice.

Dacă persoana controlată își menține refuzul de a furniza datele de identificare sau încearcă să inducă în eroare autoritățile cu privire la identitatea reală, polițistul solicită avizul procurorului pentru obligarea acesteia la prelevarea impresiunilor papilare, la efectuarea fotografiilor și identificarea semnelor (cicatrice, tatuaje). În cazul unui minor, procurorul este informat în prealabil încă de la începutul luării măsurii reținerii administrative.

Cu privire la această măsură se întocmește obligatoriu un proces-verbal de verificare care conține motivele care justifică efectuarea controlului, starea în care persoana a fost prezentată la sediul poliției, că i-a adus la cunoștință drepturile persoanei reținute și modul în care aceasta și le-a exercitat. Sunt consemnate ora reținerii, durata și ora încheierii procedurii. În cazul necesității amprentării și fotografierii, acest aspect se evidențiază și motivează obligatoriu în același document. O copie a procesului-verbal poate fi înmănată persoanei controlate la încetarea măsurii.

Persoana condusă la sediul poliției are dreptul:

- să fie informată cu privire la dreptul de a solicita informarea procurorului despre măsura dispusă împotriva sa;
- de a informa familia sau orice altă persoană, la alegerea sa, cu privire la măsura reținerii;
- de a nu face declarații;
- la asistență medicală din oficiu în caz de urgență (la constatarea unei stări vizibile de nevoie de îngrijiri medicale) sau la cererea expresă a persoanei (când acuză prezența simptomelor unor boli cronice);
- de a solicita să fie reprezentată de un avocat.

Dacă persoana în cauză opune rezistență la măsura dispusă în vederea efectuării controlului identității, polițiștii au dreptul să folosească forța gradual, în raport cu mijloacele folosite de aceasta, pentru a putea asigura siguranța lor și a acesteia pe parcursul transportului.

F. În Republica Elenă, reglementările referitoare la conducerea cetățenilor la sediul poliției în vederea identificării acestora și adunării datelor și informațiilor pentru prevenirea și depistarea comiterii de infracțiuni sunt prevăzute de Decretul Prezidențial 141/1991: „sunt conduse la secția de poliție pentru verificări persoanele care nu pot prezenta acte doveditoare ale identității, sau care datorită locului, momentului, circumstanțelor și al comportamentului lor creează suspiciunea comiterii de fapte ilegale”. De asemenea, prevederile legale din același paragraf stipulează că „persoanele conduse la secția de poliție nu rămân la sediul acesta decât timpul absolut necesar scopului pentru care au fost aduse”.

Același act normativ prevede că „în cazul în care a fost comisă orice infracțiune, Poliția elenă este obligată să aplice măsurile, în conformitate cu prevederile Codului de Procedură Penală, pentru probarea infracțiunii, adunarea tuturor probelor și mărturiilor, căutarea și arestarea făptuitorului și predarea acestuia autorității judecătorești cu atribuții în domeniu. În acest scop, poliția este

imputernicită să invite și să conducă, pentru verificări la unitățile specializate persoanele, despre care există suspiciuni grave că sunt implicate în comiterea de infracțiuni”.

G. În legislația Republicii Irlanda, măsura este reglementată la nivel de lege –*act*- sau instrument statutoriu – *statutory instrument*. Această activitate se realizează prin intermediul a două competențe ale Poliției irlandeze respectiv: *competența de a aresta (power of arrest)* și *competența de a menține în custodie (power of detention)*.

Dreptul polițiștilor de a aresta și de a conduce o persoană la sediul organelor de Poliție este prevăzut în cadrul unor acte normative care privesc anumite tipuri de infracțiuni sau reglementează anumite activități, cele mai importante fiind (lista nu este limitată doar la aceste acte normative):

- Secțiunea 4 din Legea Justiției Criminale din 1977 (Section 4 of Criminal Law Act 1977);
- Secțiunea 30 din Legea privind infracțiunile contra statului din 1939;
- Secțiunea 107 din Legea Circulației Rutiere din 1961;
- Secțiunea 24 din Legea Justiției Criminale (Ordinea Publică) din 1994;
- Secțiunea 25 din Legea folosirii ilegale a drogurilor din 1977;
- Secțiunea 14 din Legea Armelor de Foc și a altor arme ofensive din 1990;
- Secțiunea 12 din Legea privind acțiunile care provoacă distrugerii din 1991.

Fiecare situație concretă în care poate fi luată/dispusă această măsură este descrisă în actul normativ care o prevede. Exemple:

- Secțiunea 24 din Legea Justiției Criminale (Ordinea Publică) din 1994: „dacă o persoană este suspectă de comiterea unei infracțiuni, poate fi arestată fără mandat, de către polițist”;

- Secțiunea 4 din Legea Justiției Criminale din 1977 (Section 4 of Criminal Law Act 1977), alineatul 4: „când un cadru al Poliției are suspiciuni rezonabile că a fost comisă o infracțiune pentru care se dispune arestarea, suspectul poate fi arestat fără mandat”;

- Secțiunea 30 din Legea privind infracțiunile contra statului din 1939, alineatul 1: „un cadru al Poliției (...) poate, fără mandat, să oprească, percheziționeze, interogheze sau aresteze orice persoană, sau să întreprindă alte activități necesare, dacă suspectează că persoana respectivă a comis sau se află în cursul comiterii unei infracțiuni prevăzută de prezenta lege (...)”.

- În cazul în care o persoană refuză să se legitimize (să își declare numele și adresa), aceasta poate fi arestată de către un cadru de Poliție, fără mandat, și condusă la sediul Poliției (Secțiunea 24, alineatul 2/b din Legea Justiției Criminale (Ordinea Publică) din 1994).

Măsura este dispusă de polițistul care a efectuat reținerea și conducerea administrativă, în scris, și se înregistrează într-un registru special care trebuie menținut cel puțin 12 luni. Se întocmesc două categorii de acte: Registrul Persoanelor în Custodie (*Custody Record*), iar persoana reținută primește un document în care sunt descrise toate drepturile sale.

Persoanei în cauză i se dă dreptul de a notifica, prin intermediul organului de Poliție, un avocat sau o altă persoană numită de el. Pentru persoanele sub 18 ani, părinții acestora vor fi contactați de urgență, iar, în cazul în care nu pot fi contactați, va fi informată o altă persoană nominalizată de suspect. Dacă persoana aflată în custodia Poliției dorește să efectueze o convorbire telefonică sau să scrie o scrisoare, poate face acest lucru dacă polițitul de serviciu consideră că prin aceasta nu se încearcă ascunderea sau prejudicierea investigării unei infracțiuni.

Dacă o persoană este rănită / se află sub influența drogurilor sau alcoolului și nu poate fi trezită / nu reacționează într-un mod natural și firesc la întrebări sau în cadrul conversației / pare să sufere de probleme psihice / polițistul consideră că are nevoie de asistență medicală, polițistul de serviciu va chema un medic sau echipaj medical sau, dacă este necesar, se va dispune transferul acestuia la un spital sau altă instituție abilitată.

Persoana vizată poate solicita ca, pe cheltuiala sa, să fie asistată de către un medic pe care îl preferă, sens în care polițistul de serviciu va efectua demersurile pentru contactarea respectivului medic.

Conform Secțiunii 13 din Documentul Statutiv (*Statutory instrument*) 119/1987 – Legea Justiției Criminale din 1984 (*Tratamentul persoanelor aflate în custodia secțiilor de Poliție*), o persoană având mai puțin de 17 ani nu poate fi audiată în lipsa unei persoane adulte (părinți; soția sau soțul, dacă este cazul; altă persoană indicată de persoana vizată) decât în anumite situații expres descrise în cadrul aceleiași secțiuni. De asemenea, conform Secțiunii 13, alineatul 3, dacă persoana vizată are mai puțin de 17 ani, aceasta poate beneficia de prezența unui avocat în aceleași condiții ca o persoană adultă.

H. În Republica Polonă, polițistul, în conformitate cu *Legea din 6 aprilie 1990 privind Poliția*, are dreptul, în cursul activităților operaționale – investigații sau administrative –, să rețină persoanele care, în mod evident, prezintă o amenințare directă pentru viața și sănătatea oamenilor, precum și pentru bunuri.

Procedura reținerii este reglementată prin *Regulamentul Guvernului din 29 septembrie 2015 privind modul de acțiune în exercitarea anumitor competențe ale polițiștilor*. În conformitate cu prevederile *Regulamentului*, la reținerea unei persoane, polițistul are obligația să-i comunice acestuia baza legală și motivul reținerii.

Polițistul este obligat să informeze persoana reținută, de fiecare dată când efectuează o reținere, cu privire la drepturile pe care le are și să o avertizeze cu privire la obligația de a se conforma comenzilor primite de la polițist, precum și despre posibilitatea de utilizare a măsurilor coercitive în caz de nesupunere la comenzile legale. Persoana reținută este întotdeauna legitimată.

În situația în care persoana reținută prezintă leziuni vizibile sau și-a pierdut cunoștința, polițistul care efectuează reținerea, în limitele resurselor disponibile, este obligat să-i acorde primul ajutor, și, dacă este necesar, să solicite asistență medicală. Examenul medical este efectuat, de asemenea, printre altele, la solicitarea persoanei reținute.

Competențele poliției în materia reținerii administrative, a percheziționării persoanelor și a pătrunderii/percheziționării locuințelor/ sediilor comerciale sunt reglementate de *Legea din 6 aprilie 1990 privind Poliția* care conferă polițiștilor, în scopul executării sarcinilor de serviciu, pentru prevenirea și descoperirea infracțiunilor și contravențiilor, competența de a efectua următoarele activități: investigații preliminare, investigații penale și administrative și activități de asigurare a ordinii publice.

Pentru ducerea la îndeplinire a sarcinilor de serviciu polițiștii pot, printre altele:

- să rețină persoane conform procedurilor și în cazurile prevăzute de Codul de Procedură Penală;
- să rețină persoane private de liberate care au părăsit custodia dau locul de detenție fără consimțământul unei autorități competente sau nu s-au întors în termenul indicat;
- rețină persoane care constituie o amenințare directă pentru viața și sănătatea oamenilor, precum și pentru bunuri;
- să percheziționeze persoane sau locații în modul și cazurile prevăzute de Codul de Procedură Penală și de alte legi;
- să efectueze controlul corporal, controlul conținutului bagajelor și să inspecteze mărfurile în porturi și stații și în mijloacele transport în trafic terestru, pe aer și pe apă, în cazul unei suspiciuni justificate privind comiterea unui act interzis, pedepsit prin lege.

Persoana reținută poate fi fotografiată și îi pot fi recoltate amprente și probe biologice, dacă identitatea nu îi poate fi stabilită în alt mod.

Competența poliției de a reține persoane este reglementată și în *Legea din 6 iunie 1997 - Codul de Procedură Penală*, care prevede că poliția are dreptul de a reține un suspect în cazul în care există

motive întemeiate pentru a crede că a comis o infracțiune și există pericolul ca acea persoană să se sustragă, să se ascundă sau să distrugă dovezile unei infracțiuni sau nu poate fi determinată identitatea acestuia sau există motive pentru a efectua procedurile împotriva acelei persoane în procedură accelerată.

Suplimentar cazurilor de reținere a persoanelor prevăzute în Codul de Procedură penală, instituția reținerii este reglementată, de asemenea, în *Legea din 24 august 2001 - Codul de Conduită în Cazuri Contravenționale*, potrivit căreia poliția are competența de a reține persoane timpul comiterii contravenției sau imediat după aceea, dar numai în situațiile prevăzute de această dispoziție legală.

Competențe privind reținerea persoanelor sunt conferite poliției și prin alte legi speciale, cum ar fi *Legea din 12 decembrie 2013 privind străinii și Legea din 13 iunie 2003 privind acordarea protecției pentru străini pe teritoriul Republicii Polone*.

I. În Portugalia, conducerea la sediul poliției a unei persoane este reglementată de Codul de procedură penală care descrie modalitatea de efectuare a identificărilor și/sau de conducere a persoanelor la sediul poliției. Aceste prevederi sunt general valabile tuturor instituțiilor abilitate cu aplicarea legii în Portugalia. Orice persoană care este de interes pentru instituțiile polițienești și se află într-un spațiu public sau destinat publicului poate fi abordată și solicitată să se legitimeze sau să ofere date și informații de interes polițienesc. Dacă persoana în cauză nu poate face dovada identității sale sau nu își poate justifica prezența pe teritoriul portughez, aceasta poate fi condusă la cea mai apropiată secție de poliție în vederea efectuării de verificări. În cazul în care persoana refuză acest lucru, funcționarii publici o pot constrânge în acest sens prin utilizarea forței. Identificarea persoanei este consemnată într-un document intern. Persoana vizată are dreptul să contacteze o persoană cunoscută sau de încredere care poate să o ajute/sprijine în stabilirea identității sau a altor date solicitate de către reprezentanții autorităților. Această persoană poate fi un membru de familie, prieten etc. sau un reprezentant legal.

În situația unui adult care nu a putut fi identificat, acesta este introdus într-unul din spațiile Siguranței Sociale până la stabilirea identității sale și luarea unei hotărâri judecătorești. Dacă persoana prezintă simptomele unei situații de urgență (infarct, pierderea cunoștinței etc.) reprezentanții autorităților vor apela la sistemul medical de urgență solicitând prezența unei unități de urgență la fața locului (unde s-a identificat persoana sau la sediul unității de poliție).

Activitățile desfășurate sunt consemnate într-un raport intern, pe un model electronic tipizat implementat în sistemul informatic utilizat de către instituția respectivă (parte a sistemului informatic integrat de informații polițienesc-judiciare). Declarațiile persoanei în cauză sunt consemnate în cadrul acestui raport, la final documentul urmând a fi imprimat în două exemplare și semnat de persoana în cauză, care primește un exemplar.

J. În Regatul Țărilor de Jos, este aplicată măsura arestării, dispusă de către reprezentantul structurii de aplicare a legii. Sediul materiei se regăsește în Codul de Procedură Penală (*Wetboek van Strafvordering*).

Măsura arestării poate fi luată în caz de flagrant delict sau în situația existenței unor suspiciuni cu privire la existența unei infracțiuni grave¹ sau a altor infracțiuni punctual determinate (inclusiv neprezentarea unui act de identitate). Persoana este condusă obligatoriu la sediul organului de aplicare a legii, iar cu privire la această măsură este întocmit un proces-verbal care nu este înmănat persoanei arestate. Ulterior, în cazuri justificate, poate fi solicitată o copie prin intermediul unui avocat.

În conformitate cu legislația olandeză toate persoanele cu vârsta de peste 14 ani trebuie să poarte acte de identitate și să se poată identifica. Încălcarea acestei obligații constituie infracțiune. Cu ocazia unei

¹ Infracțiuni grave sunt cele pentru care legea prevede o pedeapsă cu închisoarea mai mare de 4 ani, precum și alte infracțiuni încadrate individual în categoria infracțiunilor grave.

legitimări², dacă persoana în cauză refuză să prezinte un document valid, aceasta poate fi percheziționată și arestată. Pentru stabilirea identității pot fi efectuate mai multe activități de investigare inclusiv fotografierea și ridicarea de amprente. Cooperarea persoanei arestate în vederea stabilirii identității are impact asupra prelungirii stării de arest.

Asistența medicală este asigurată la cerere sau atunci când polițistul sesizează această necesitate. Pe perioada arestării dispusă de reprezentantul structurii de aplicare a legii, persoana în cauză are dreptul la avocat în funcție de infracțiunea de săvârșirea căreia este suspectă. În cazul refuzului de identificare, considerată o infracțiune minoră, poate solicita un avocat, ale căror costuri sunt suportate de persoana arestată.

K. În Regatul Marii Britanii și Irlandei de Nord, legislația în vigoare (*Police and Criminal Evidence Act 1984 - PACE*) conține prevederi referitoare la „*legitimare și percheziție corporală/vehicul*” („*stop and search*”) respectiv la „*conducere/deținere*” („*power to arrest without a warrant*”).

Potrivit PACE, un ofițer de poliție poate controla orice persoană sau vehicul sau orice este în/pe vehiculul menționat, în vederea descoperirii de bunuri furate sau interzise la deținere. Ofițerul de poliție poate reține persoana sau vehiculul în vederea controlării acestora.

Ofițerul de poliție poate folosi forța în mod proporțional în vederea realizării controlului persoanei / vehiculului.

Cu privire la instituția „*arestării fără mandat*”, PACE prevede ca această măsură se poate lua de un ofițer de poliție pentru anumite categorii de infracțiuni, respectiv:

- infracțiuni pentru care este prevăzută măsura arestării – respectiv acele infracțiuni pentru care legea prevede o pedeapsă fixă (omorul) sau o pedeapsa privativă de libertate de cel puțin 5 ani;
- infracțiuni pentru care există prevederi specifice cu privire la arestarea făptuitorului (specifice legislației militare, de prevenire și combatere a terorismului, legislației rutiere, legislației electorale);
- alte infracțiuni – privesc alte fapte antisociale pentru care nu este prevăzută măsura arestului dar este îndeplinită una dintre următoarele condiții:

- o numele/adresa persoanei în cauză nu este cunoscut și nu poate fi stabilit de ofițerul de poliție;
- o ofițerul de poliție are motive rezonabile să creadă că persoana în cauză a furnizat o identitate/adresă falsă;

- o ofițerul are motive rezonabile să creadă că arestarea este necesară pentru a preveni ca persoana în cauză să:

- își provoace lui sau altor persoane daune fizice;
- să sufere daune fizice;
- să provoace daune materiale;
- comită o infracțiune împotriva „decenței” publice;
- comita o blocare neautorizată a unei rețele rutiere;
- ofițerul are motive rezonabile să creadă că arestarea este necesară pentru a proteja un copil sau altă persoană vulnerabilă de persoana în cauză.

Potrivit „*common law*” (precedent judiciar), un ofițer de poliție are dreptul să aresteze o persoană fără mandat de arestare în anumite circumstanțe care țin de tulburarea ordinii și liniștii publice, atunci când:

- tulburarea ordinii și liniștii publice este comisă de persoana arestată;
- când nu s-a produs o tulburare a ordinii și liniștii publice, dar ofițerul de poliție are suficiente motive să creadă că o asemenea tulburare este pe cale să se producă sau este iminentă.

PACE prevede ca în momentul arestării fără mandat, persoanei în cauză îi trebuie comunicat verbal faptul că aceasta se află în stare de reținere, respectiv motivul pentru care a fost arestat.

² La baza acestei legitimări trebuie să existe un motiv, precum un comportament suspect al persoanei legitimate.

Conform PACE, ofițerul de poliție poate folosi forța în mod proporțional în vederea opririi, realizarea controlului persoanei, precum și pentru conducerea acesteia la secția de poliție ulterior arestării fără mandat. Măsura reținerii în acest caz are caracter preventiv.

În momentul legitimării și percheziției corporale/vehiculului, ofițerul care realizează această activitate întocmește un document în acest sens, cu excepția cazului când acest lucru nu este posibil datorită circumstanțelor existente la fața locului, caz în care, documentul trebuie întocmit cât mai curând posibil.

Ulterior, dacă persoana în cauză este arestată, în momentul aducerii acesteia la secția de poliție, ofițerul de custodie este responsabil de întocmirea unei „înregistrări a arestării”. De asemenea, la părăsirea arestului sau în momentul prezentării în fața instanței, persoana vizată sau reprezentantul legal este îndreptățit să primească o copie a documentelor întocmite de ofițerul de custodie.

PACE prevede că persoana arestată fără mandat de arestare trebuie adusă cât mai repede la o secție de poliție. Persoana deținută are dreptul, conform PACE:

- să informeze, cât mai curând, o persoană cu privire la starea de deținere, cheltuielile aferente fiind suportate de stat. Informarea privește o singură persoană (rudă, prieten etc);
- la asistență medicală dacă este într-o stare de suferință psihică sau fizică (inclusiv dacă prezintă simptome asociate stării de intoxicare cu alcool sau droguri);
- de a solicita o examinare medicală, ofițerul de custodie având obligația de a chema o persoană specializată. Solicitățile de asistență medicală, precum și îngrijirile acordate de personal specializat, respectiv tratamentul aplicat, vor fi evidențiate în documentele întocmite de personalul de custodie;
- de a solicita să consulte un avocat în orice moment al detenției. Consultația se poate realiza în persoană, în scris sau prin telefon iar persoanei deținute i se poate asigura un avocat din oficiu.

L. În Ungaria, măsura conducerii la sediul poliției este reglementată de Legea nr. XXXIV/1994 privind organizarea poliției (Legea Poliției).

Conform Legii Poliției, „*polițistul prinde și conduce înaintea autorității competente în vederea luării măsurilor legale persoana:*

a) *surprinsă în flagrant comițând infracțiuni cu intenție;*

...

e) *a cărei conducere la sediul autorităților e prevăzută în legi speciale conform cerințelor din acestea;*

f) *aflată ilegal pe teritoriul țării;*

g) *în privința căreia trebuie luată măsura reținerii conform prevederilor CCXL/2013 – privind pedepsele, măsurile de siguranță și de constrângere, detenția contravențională.*

În aceste cazuri, conducerea la sediu este obligatorie. De asemenea, actul normativ stipulează și situațiile în care măsura se poate dispune în caz de nevoie:

a) *la solicitarea polițistului, nu se poate legitima/ stabili identitatea sau care refuză să facă acest lucru;*

b) *este suspectă de comiterea unei infracțiuni;*

c) *persoana de la care este necesară prelevarea de probe biologice (alcool, urină, etc), în vederea unei proceduri legale privind stabilirea existenței unei infracțiuni, contravenții, accident rutier, sancțiuni administrative etc.;*

d) *se sustrage de la respectarea obligațiilor legale privind încredințarea minorului, tutelă sau este necesară punerea în executare a unei decizii a instanței de judecată privind încredințarea copilului;*

e) *încalcă dispozițiile de supraveghere/control judiciar;*

f) *nu se oprește din comiterea contravenției nici după ce a fost avertizată să înceteze sau este posibilă procedura de urgență contravențională, este necesară ridicarea unui corp delict de la acesta sau este nevoie să se confişte un bun din posesia sa;*

g) *este vizată de dispunerea preventivă a unei măsuri/ordin de restricție;*

h) există o alertă în sistemul informatic Schengen (SIS) pentru luarea unei măsuri de protecție.

Persoana față de care se ia măsura conducerii la sediul poliției, va fi informată cu privire la motivele pentru care se ia această măsură și i se va elibera o adeverință/dovadă cu privire la durata de timp a acestei măsuri.

Persoana poate fi condusă și la alte locații, nu doar la sediul poliției, de exemplu în cazul accidentelor rutiere poate fi condusă direct de la locul faptei la unitatea medicală corespunzătoare pentru prelevarea de probe biologice (sânge, urină etc).

Informarea persoanei cu privire la motivele luării măsurii conducerii la sediul poliției, înregistrarea acesteia în evidențele unității de poliție, precum și eliberarea unei dovezi la părăsirea sediului sunt obligatorii, indiferent de motivele luării măsurii.

Legea Poliției din Ungaria prevede posibilitatea pentru poliție să dispună reținerea pentru 24 de ore din motive de ordine publică a persoanei față de care s-a dispus conducerea la sediu – în vederea stabilirii cu certitudine a identității acestuia.

Cu privire la dispunerea măsurii de conducere la sediu, polițistul întocmește un raport, care va conține datele de identificare ale persoanei, motivul locului și ora începerii măsurii, precum și locul și ora la care se încheie aceasta.

Persoana reținută – inclusiv persoana față de care s-a dispus măsura conducerii la sediu – asimilată cu reținutul din punctul de vedere al Legii poliției din Ungaria – are dreptul să înștiințeze un aparținător sau altă persoană – cu excepția cazului în care acest lucru nu periclitizează scopul luării măsurii. Dacă reținutul se află în imposibilitatea de a-și exercita personal acest drept – sarcina revine poliției. De asemenea dacă este minor sau sub tutelă/curatelă, trebuie înștiințat părintele sau reprezentantul legal. Practica generalizată de la nivelul poliției maghiare este aceea că poliția face înștiințarea, nu persoana.

Regulamentul de serviciu al Poliției prevede că persoana față de care se ia măsura este întrebată cu privire la eventuale probleme medicale, răni, tratamente medicale etc. medicamente sub tratament etc. pentru a i se putea asigura asistență medicală în caz de nevoie, fie de către medicul unității de poliție acolo unde există, fie de către un medic al unei unități medicale din raza unității de poliție unde se ia măsura. Se efectuează în toate cazurile percheziția corporală a îmbrăcăminteii acestuia, de către persoane de același sex cu persoana față de care se ia măsura conducerii la sediu.

Cu privire la asistența juridică – dreptul la avocat al persoanei față de care se ia măsura conducerii la sediu – conform legii poliției din Ungaria, aceste persoane nu sunt asimilate suspectilor în sensul procesual-penal al termenului – ca atare nu au dreptul la avocat.

III. În privința măsurii de identificare a unei persoane, analiza comparativă a legislației din anumite state membre UE a relevat următoarele:

A. În Belgia (Legea de organizare a poliției), funcționarii de poliție controlează identitatea oricărei persoane:

- private de libertate sau care a comis un delict;
- dacă există motive rezonabile de a crede, în funcție de comportament, de indicii materiale, de circumstanțe de timp și de loc, că este căutată, că a încercat să comită un delict, sau se pregătește să îl comită, că ar putea tulbura ordinea publică sau că a tulburat-o;
- care dorește să intre într-un loc ce face obiectul unei amenințări;
- în scopul de a menține siguranța publică sau de a asigura respectarea dispozițiilor legale referitoare la intrarea în țară, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor.

Dacă persoana vizată refuză sau este în imposibilitate să facă dovada identității, ori dacă există dubii cu privire la identitate, poate fi reținută pe perioada necesară verificării identității sale (în acest caz se face mențiune în registrul de privări de libertate despre faptul că măsura a fost dispusă pentru verificarea identității).

B. La nivelul Cantonului Berna, poliția cantonală este autorizată să efectueze măsuri de identificare în privința persoanelor (Legea poliției):

- a căror identitate nu poate fi controlată altfel sau presupune dificultăți considerabile;
- care au fost condamnate la o pedeapsă privativă de libertate sau cărora li s-a aplicat o măsură privativă de libertate în sensul Codului Penal;
- care fac obiectul unei măsuri de expulzare administrativă sau de interzicere a intrării;
- care fac obiectul unei decizii de îndepărtare a străinilor emisă de poliție sau a persoanelor plasate în detenție în scopul extrădării.

Măsurile de identificare constau, în special, în preluarea amprentelor digitale sau palmare, preluarea de fotografii, semnalmamente, măsurători și probe de scris olograf.

C. În Ungaria, polițistul solicită persoanei, cu ocazia unei proceduri de legitimare actul de identitate. Dacă autenticitatea documentului sau identitatea persoanei este sub semnul întrebării/suspecte, polițistul va adresa întrebări de verificare, solicitând persoanei datele de identificare pe care le va compara apoi cu cele înscrise în actul de identitate. În toate cazurile în care se ia această măsură, persoana și documentele prezentate se verifică în SIS, precum și în bazele de date privind evidența populației din Ungaria.

IV. În privința măsurii de evacuare a persoanelor sau de interzicere a accesului în anumite locuri, analiza comparativă a legislației din anumite state membre UE a relevat următoarele:

La nivelul **Cantonului Berna**, potrivit Legii poliției, Poliția cantonală poate să evacueze temporar persoane dintr-un loc sau să le interzică accesul dacă:

- sunt amenințate cu un pericol grav și iminent;
- există motive serioase să se suspecteze că acestea sau alte persoane care fac parte din aceeași adunare amenință sau perturbă securitatea și ordinea publică;
- afectează intervențiile menite să mențină sau să restabilească securitatea și ordinea publică, în special intervențiile Poliției cantonale, pompierii sau serviciile de salvare;
- împiedică sau afectează Poliția cantonală în aplicarea ordonanțelor executorii sau intervin în acțiunile sale;
- împiedică acțiunea Poliției cantonale sau încearcă să o împiedice;
- pun în pericol viața sau integritatea corporală, psihică sau sexuală a uneia sau mai multor persoane sau amenință serios cu această intenție, în special în cazurile de violență domestică.

V. În privința controlului corporal al persoanei și al obiectelor, analiza comparativă a legislației din anumite state membre UE a relevat următoarele:

A. La nivelul Cantonului Berna, potrivit Legii poliției, Poliția cantonală poate să efectueze controlul corporal al unei persoane dacă:

- în funcție de circumstanțe, o astfel de măsură ar fi necesară pentru a asigura protecția unui membru al Poliției cantonale sau a unui terț;
- detenția unei persoane reținute de către poliția cantonală este justificată în temeiul acestei legi sau al oricărei alte legi;
- există motive serioase de a bănuși că persoana deține obiecte a căror punere în siguranță e prevăzută de lege;
- o astfel de măsură este necesară pentru identificare;

- persoana este vizibil într-o stare care exclude exercitarea voinței libere iar controlul este necesar pentru protecția acesteia.

Controlul corporal constă în căutarea obiectelor în hainele persoanei vizate, la suprafața sau în orificiile și cavitățile corpului care pot fi examinate fără ajutorul unui instrument. Dezbrăcarea persoanei este admisă numai dacă este esențială pentru înlăturarea unui pericol care amenință viața sau integritatea corporală.

Poliția cantonală poate controla vehiculele și obiectele mobile, dacă:

- sunt în posesia unei persoane susceptibile de a fi supusă controlului corporal;
- există motive să se suspecteze că o persoană este reținută ilegal în interiorul obiectului sau trebuie să fie plasată în custodia Poliției cantonale;
- există motive să se suspecteze că aceste obiecte conțin ele însele obiecte care trebuie asigurate.

B. În Republica Elenă, potrivit Decretului Prezidențial 141/1991, „*perchezițiile corporale, ale mijloacelor de transport, bunurilor transportate și perchezițiile în spațiile private care nu sunt accesibile publicului și care nu sunt înțelese ca spații de locuit, se fac atunci când există suspiciuni grave cu privire la comiterea unei infracțiuni sau extremă necesitate*”.

VI. În privința utilizării forței/ măsurilor de constrângere de către autoritățile de aplicare a legii:

A. Austria. Utilizarea forței de către structurile de aplicare a legii, se efectuează doar după ce au fost epuizate toate metodele și instrumentele avute la îndemână, în determinarea unei persoane de a se deplasa la sediul unei unități de poliție în vederea identificării. Mijloacele utilizate de structurile de aplicare a legii, sunt cele clasice, conforme instrucțiunilor și metodologiilor în domeniu.

B. Belgia (*Legea de organizare a poliției*). În exercitarea misiunilor de poliție administrativă sau judiciară orice polițist poate, ținând cont de riscurile ce le implică, să recurgă la forță pentru a urmări un obiectiv legitim care nu poate fi atins altfel. Orice utilizare a forței trebuie să fie rezonabilă și proporțională cu obiectivul urmărit. Orice utilizare a forței este precedată de un avertisment, mai puțin când acest lucru nu este posibil.

Polițiștii pot încătușa o persoană în următoarele cazuri:

1. în timpul transferului, preluării și supravegherii deținuților;
2. în timpul supravegherii unei persoane arestate administrativ sau judiciar dacă este necesar în funcție de:
 - comportamentul celui în cauză în timpul arestării sau deținerii;
 - comportamentul celui în cauză în timpul unor privări de libertate anterioare;
 - natura delictului comis;
 - natura tulburării aduse liniștii publice;
 - rezistența sau violența manifestate în timpul arestării;
 - pericol de evadare;
 - pericolul pe care cel în cauză îl reprezintă pentru el însuși, pentru polițist sau pentru terți;
 - riscul ca cel în cauză să încerce distrugerea probelor sau să provoace daune.

C. În Confederația Elvețiană, utilizarea forței și a măsurilor polițienești de către structurile de aplicare a legii sunt reglementate în *Legea referitoare la utilizarea constrângerii și la măsurile polițienești în domeniile de competență federală (Loi sur l'usage de la contrainte et de mesures policières dans les domaines relevant de la compétence de la Confédération)* din 20 martie 2008, precum și în *Ordonanța referitoare la utilizarea constrângerii și la măsurile polițienești în domeniile de competență federală (Ordonnance relative à l'usage de la contrainte et de mesures policières dans les domaines relevant de la compétence de la Confédération)* din 12 noiembrie 2008.

Constrângerea și măsurile polițienești pot fi utilizate numai pentru a menține sau restabili o situație de drept, în special:

- a. pentru a evita un pericol;*
- b. pentru a asigura protecția autorităților, clădirilor și facilităților Confederației;*
- c. pentru a efectua transportul persoanelor supuse unor măsuri de restrângere a libertății lor;*
- d. pentru prevenirea evadării persoanelor supuse unor măsuri de restrângere a libertății lor;*
- e. pentru identificarea persoanelor;*
- f. pentru sechestrarea obiectelor, dacă legea prevede acest lucru.*

Utilizarea constrângerii și a măsurilor polițienești trebuie să fie proporțională cu circumstanțele și să fie precedată de un avertisment. Avertismentul se face, în cazul în care este posibil, într-o limbă înțeleasă de către persoana în cauză.

D. La nivelul Cantonului Berna, utilizarea forței și măsurilor polițienești de către structurile de aplicare a legii sunt reglementate în *Legea referitoare la poliție* (Loi sur la police) din 08.06.1997. Potrivit prevederii referitoare la *Constrângerea directă*, Poliția cantonală poate, într-o măsură proporțională cu circumstanțele, să recugă la utilizarea constrângerii directe împotriva persoanelor sau obiectelor pentru îndeplinirea atribuțiilor sale și să utilizeze instrumentele adecvate. Utilizarea măsurii de constrângere directă trebuie să fie precedată de un avertisment, dacă circumstanțele o permit.

Persoanelor care au fost rănite în urma constrângerii directe li se va asigura imediat asistență și ajutor medical în măsura în care acest lucru este necesar și circumstanțele o permit.

Utilizarea mijloacelor de imobilizare (legături/cătușe) este permisă:

- în cazul în care persoana în cauză se opune violent, se comportă astfel încât există suspiciunea că va fugi, face amenințări împotriva celor prezenți și există temerea că le pune în executare ori pare a fi în orice alt mod periculos sau este cunoscut astfel;
- dacă mai multe persoane sunt transportate împreună.

E. În Țările Nordice, Poliția poate utiliza forța cu respectarea principiilor proporționalității și necesității, precum și producerii unui minimum de daune, în următoarele situații:

- pentru prevenirea unui pericol la adresa ordinii și siguranței publice, respectiv la adresa persoanelor;
- pentru a verifica dacă un individ este în posesia unei arme;
- pentru a opri activități criminale;
- în cadrul investigațiilor și urmării penale a infracțiunilor;
- ca parte a asistenței acordate altor instituții;
- în timpul efectuării controalelor și activităților de supraveghere;
- pentru a evalua dacă o persoană este în pericol.

F. În Franța, potrivit reglementărilor legale (Cod penal și de procedură penală), atunci când în cadrul misiunilor operative este necesară recurgerea la forță se impune respectarea celor trei cerințe: reacția promptă, conjugată cu prezența permanentă a discernământului și proporționalitatea măsurii luate.

Polițistul stabilește ce măsură trebuie luată pentru a asigura siguranța lui și a celorlalți. Astfel, cu titlu de ripostă, mijloacele din dotare pot fi folosite în temeiul legitimei apărări, a protejării persoanelor sau a bunurilor, în caz de necesitate sau pentru imobilizarea autorului unei fapte antisociale, dacă acesta se opune măsurilor luate împotriva sa.

În raport cu gravitatea amenințării, polițistul poate utiliza forța fizică sau mijloacele din dotare: recipient cu gaze lacrimogene, tonfa/baston de cauciuc/baston metalic retractabil, pistol cu descarcare de impulsuri electrice.

Ținând cont de mijloacele de care dispun, polițiștii din structurile de restabilire a ordinii publice pot folosi forța, gradual, astfel :

- a) utilizarea forței fizice în sensul strict al cuvântului;
- b) utilizarea mijloacelor intermediare–basteane/tonfe, pulverizatoare de mână cu substanțe lacrimogene, vehicule prevazute cu pompe de apă;
- c) utilizarea forței armate *intermediare*, precedată de somarea prealabilă–grenade lacrimogene, grenade de mână pentru intimidare, grenade lacrimogene din lansator;
- d) utilizarea forței armate *în caz de reacție* – mijloacele menționate mai sus și lansatoare de bile de cauciuc;
- e) utilizarea armelor de foc *în caz de ripostă* la o agresiune cu armă de foc – arma cu repetiție de precizie.

În cazul misiunilor operative, chiar și în cazul constatării unei infracțiuni flagrante, pentru imobilizarea unei persoane, pot fi folosite doar mijloacele neletale. Atunci când circumstanțele o permit, avertizarea verbală a persoanei cu privire la posibilitatea folosirii pistolului cu descărcare de impulsuri electrice se impune.

G. În Germania, potrivit Codului de procedură penală și Legii Poliției Federale, *folosirea forței nemijlocite* constituie un mijloc coercitiv cu efect imediat, la a cărui utilizare trebuie să se țină seama de principiul proporționalității.

Forța corporală constituie acțiunea fizică a unui funcționar public asupra unui obiect sau persoane. Mijloace ajutătoare pot fi: cătușele, autoturismele de serviciu, tunuri de apă, câini de serviciu, caii de serviciu etc. Armamentul este format din basteane aprobate oficial pentru efectuarea serviciului, precum și arme de foc, substanțe iritante și mijloace explozive.

Motivul care stă la baza utilizării *forței nemijlocite* ține de *urmărirea penală* a unei persoane sau are o *natură preventivă*, ca acte de autoritate publică.

Forța nemijlocită este o măsură de constrângere și trebuie să fie precedată de somație prin viu grai, gesturi neechivoce sau foc de avertisment, în condițiile legii.

Folosirea forței de către forțele de ordine la nivel federal este reglementată prin *Legea privind forța nemijlocită cu ocazia exercitării autorității publice de către organele federale de aplicare a legii*. Baza legală a intervenției în condițiile folosirii forței nemijlocite rezultă totuși primordial din prevederile Codului de Procedură Penală, respectiv din legea Poliției, coroborat cu Legea de punere în executare a măsurilor administrative.

H. În Republica Elenă, potrivit Decretului Prezidențial 141/1991, „*atunci când există suspiciunea că suspectul va fugi, datorită unui trecut infracțional sau datorită comportamentului, persoanei care este reținută i se pun cătușe, pentru prevenirea tentativei*”.

I. În Republica Irlanda, structurile de aplicare a legii pot folosi forța în condițiile prevăzute de *Legea privind infracțiunile neletale comise împotriva unei persoane, din 1977* (Non-fatal Offences against the Person Act, 1977), în ceea ce privește efectuarea unei arestări sau pentru protejarea unei persoane, proprietăți sau pentru prevenirea unei infracțiuni.

De asemenea, legea prevede că *un ofițer de securitate poate folosi forța, în mod rezonabil, când acest lucru este necesar pentru îndeplinirea îndatoririlor*.

J. În Republica Polonă, cazurile în care este permisă utilizarea forței și a armelor de foc sunt prevăzute de *Legea din 24 mai 2013 privind utilizarea forței și a armelor de foc*.

Polițiștii pot folosi măsuri coercitive numai în anumite cazuri, atunci când există necesitatea de a efectua cel puțin una dintre următoarele acțiuni:

- pentru executarea unei activități necesare, în conformitate cu prevederile legale, la ordinul dat de o persoană autorizată;
- pentru respingerea unui atac ilegal direct asupra vieții, sănătății sau libertății unei persoane;
- pentru prevenirea acțiunilor care conduc un atac direct asupra vieții, sănătății sau libertății unei persoane;
- pentru prevenirea încălcării ordinii sau siguranței publice;
- pentru a împiedica un atac direct asupra zonelor, obiectelor sau a dispozitivelor protejate;
- pentru ordinea și securitatea în spațiile protejate;
- pentru a împiedica un atac asupra inviolabilității frontierei de stat;
- pentru prevenirea daunelor materiale;
- pentru asigurarea securității convoiului sau bunurilor protejate;
- pentru prinderea unei persoane evadate, împiedicarea evadării sau urmărirea acelei persoane;
- pentru reținerea unei persoane evadate sau urmărirea acelei persoane;
- pentru depășirea rezistenței pasive;
- pentru depășirea rezistenței active;
- pentru prevenirea acțiunilor care conduc la autoagresiune.

Ca regulă, decizia de a utiliza a măsurilor coercitive se ia individual, de către fiecare polițist, cu excepția situațiilor în care se intervine organizat, când decizia este luată de șeful echipei de intervenție.

Mijloacele de constrângere directă sunt: forța fizică, cătușele, cămașa de forță, centura, casca de siguranță, bastoanele, tunurile cu apă, câinii polițisti, calul de serviciu, gloanțele cu agenți chimici, produsele destinate imobilizării persoanelor cu ajutorul energiei electrice, camera de protecție și izolare, măsuri pentru a opri și imobiliza autovehicule, vehiculele de serviciu, mijloacele concepute pentru a depăși dispozitivele de închidere și alte obstacole, inclusiv explozivi, pirotehnice cu proprietăți paralizante sau care creează absența vizibilității.

Măsurile coercitive pot fi utilizate după ce s-a solicitat, fără succes, unei persoane, să se comporte în conformitate cu legea și printr-o notificare cu privire la intenția sa de a folosi aceste măsuri. Această obligație poate fi omisă în cazul în care:

- există un pericol iminent pentru viața, sănătatea sau libertatea unui ofițer sau a altei persoane;
- o întârziere ar genera pericolul pentru dreptul protejat prin lege;
- măsura de constrângere este utilizată preventiv.

K. În Portugalia, uzul de forță este prevăzut în legile organice ale instituțiilor responsabile cu aplicarea legii. Acestea au la bază în special Decretul-Lege 457/1999 al Ministerului Afacerilor Interne care stipulează situațiile în care forțele de siguranță pot utiliza forța.

Ca principiu general, utilizarea forței este permisă pentru:

- garantarea vieții și a integrității fizice persoanelor, în mod nediscriminatoriu (sex, rasă, limbă, religie), cu respectarea onoarei și a demnității persoanei;
- prevenirea săvârșirii unui prejudiciu grav, imediat și ireparabil, cu respectarea principiilor adecvării și a proporționalității în utilizarea resurselor disponibile;
- în îndeplinirea unei sarcini impusă de lege sau autorizată.

Decretul 457/1999 prevede faptul că forțele de siguranță pot utiliza, dacă se impune, forța în derularea activităților pe care le desfășoară. Constituția prevede, de asemenea, că instituții și angajați ai

administrației pot utiliza forța și reținerea în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cu respectarea principiilor egalității, proporționalității, necesității, justiției, imparțialității și a bunei credințe.

Codul Deontologic al Serviciului Polițienesc (adoptat prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 37/2002) face referire la adecvarea, necesitatea și proporționalitatea utilizării forței:

1. Membrii forțelor de securitate folosesc mijloace coercitive adecvate pentru restaurarea legii și ordinii, securității și liniștii publice numai atunci când acestea sunt considerate indispensabile, necesare și suficiente pentru îndeplinirea corespunzătoare a sarcinilor de serviciu și sunt epuizate mijloacele de convingere și de dialog;

2. Membrii forțelor de securitate evita recurgerea la utilizarea forței, cu excepția cazurilor prevăzute în mod expres de lege, atunci când se consideră legitimă, strict necesară, corespunzătoare și proporțională cu obiectivul urmărit;

3. Membrii forțelor de securitate recurg la utilizarea armelor de foc ca o măsură extremă, numai atunci când este absolut necesar, atunci când le este pusă lor și altor persoane viața în pericol sau în alte cazuri expres prevăzute de lege.

L. În Regatul Țărilor de Jos, în conformitate cu Legea Poliției (*Politiewet*) din anul 2012, un funcționar de poliție poate utiliza în mod legitim violența și restrângerea drepturilor dacă prin prisma obiectivului urmărit, raportat la pericolul asociat cu aceasta (utilizarea forței), este justificată, iar obiectivul urmărit nu poate fi atins în alt mod. Înainte de utilizarea forței trebuie lansat un avertisment³.

În conformitate cu Decretul Regal privind Instrucțiunile Oficiale pentru Poliție, Jandarmerie și alți ofițeri investigatori (*Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren*) din anul 1994, mijloacele violente care pot fi utilizate sunt următoarele: arme de foc, muniție neletală (nepenetrantă), spray cu piper, gaze iritant – lacrimogene, tunuri cu apă, câini de serviciu.

Folosirea spray-ului cu piper este permisă:

- împotriva persoanelor care dețin o armă, sau cu privire la care sunt indicii temeinice că deține o armă în vederea utilizării imediate împotriva altor persoane;
- pentru a aresta o persoană care încearcă să evadeze din starea de arest sau altă formă de deținere legală;

- pentru apărarea împotriva sau aducerea sub control a animalelor agresive;
- grupurilor de persoane.

Spray-ul cu piper nu se utilizează împotriva:

- femeilor care sunt în mod vizibil gravide;
- persoanelor care dintr-o apreciere vizuală pot prezenta probleme de respirație sau care pot suferi urmări disproporționate.

Un avertisment trebuie lansat înainte de folosirea spray-ului. Avertismentul este omis dacă circumstanțele nu permit, în mod rezonabil, lansarea acestuia.

Un polițist care a apelat la forță, raportează imediat aceasta superiorului său, făcând referire la împrejurări, motivele uzului de forță și rezultatele acestuia.

M. În Ungaria, mijloacele de constrângere care pot fi utilizate de poliție – indiferent că este vorba de măsura conducerii la sediu sau altă intervenție polițienească – sunt prevăzute la Cap. VI din Legea Poliției (constrângere fizică, cătușe, dispozitive chimice, dispozitive cu electroșocuri, câini de poliție, dispozitive pentru blocaj rutier, arme de foc). Astfel, legea menționată prevede că, pentru a înfrânge rezistența, polițiștii care acționează în calitate oficială pot aplica măsuri de constrângere cu forța fizică pentru a obliga o persoană să acționeze sau să se abțină de la acțiune (constrângere fizică).

³ Această prevedere se completează cu prevederi legale referitoare la legitima apărare, existând situații când lansarea avertismentului / somației nu este necesară pentru îndepărtarea pericolului imediat.

Un polițist poate încătușa o persoană în următoarele situații:

- pentru a o împiedica să își facă singură rău/autovătămare;
- pentru a împiedica atacul violent al acesteia;
- pentru a împiedica fuga persoanei;
- pentru stoparea rezistenței fizice a acesteia la măsura dispusă de poliție (opunerea de rezistență).

Legea Poliției stipulează posibilitatea pentru polițist de a face uz de dispozitive cu șoc electric sau substanțe chimice ori bastonul din dotare pentru:

a) stoparea unui atac direct asupra vieții și integrității corporale (a sa sau a altei persoane) ori asupra unui bun;

b) stoparea opunerii de rezistență la luarea unei măsuri legale polițienești.

Câinii de serviciu pot fi utilizați pentru:

a) oprirea unui atac ce se poate solda cu rănirea gravă;

b) prinderea unei persoane suspecte de comiterea unei infracțiuni grave;

c) oprirea unui comportament amenințător sau atac asupra vieții sau integrității corporale a polițistului.

Înainte de utilizarea mijloacelor de constrângere, polițistul trebuie să avertizeze persoana, dacă împrejurările cazului permit aceasta.

VII. Cu privire la *înregistrarea imaginilor în timpul adunărilor publice*, analiza legislației din statele membre UE a relevat următoarele:

A. La nivelul **Cantonului Berna**, potrivit Legii poliției, la evenimentele publice sau în contextul unor astfel de demonstrații, Poliția cantonală poate filma sau fotografia persoane sau grupuri de persoane, înregistra declarațiile acestora în cazul în care există motive serioase de a presupune că ar putea fi comise acte pedepsibile, împotriva persoanelor sau bunurilor.

B. În **Ungaria**, potrivit dispozițiilor cuprinse în Legea Poliției, *Poliția poate instala dispozitive de înregistrare a imaginilor în zonele publice și poate realiza înregistrări în cazul în care este necesar în scopul menținerii ordinii publice, securității publice, prevenirii criminalității sau combaterii criminalității.*

VIII. Cu privire la existența unor reglementări în statele membre UE referitoare la *pătrunderea personalului structurilor de aplicare a legii în sedii de firmă, locuințe ale persoanelor, instituții publice, bordul unor aeronave etc. în cazul unui pericol la adresa ordinii și siguranței publice*, analiza a relevat următoarele:

A. Austria. Pătrunderea în locuințele unor persoane sau sedii ale unor societăți de către personalul structurilor de aplicare a legii, se poate realiza, conform Codului de Procedură Penal austriac, doar în baza unui mandat de percheziție emis de o instanță de judecată la solicitarea procurorului. Există și excepții de la regulă, însă acestea trebuie întreprinse cu respectarea întocmai a dispozițiilor legale. Polițiștii pot pătrunde în sedii de unități economice, instituții publice sau locuințele unor persoane fizice în următoarele împrejurări:

- în scopul înlăturării unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;
- pentru executarea unui mandat de arestare național/internațional sau a unei hotărâri judecătorești;
- în scopul asigurării ordinii și liniștii publice, precum și apărarea siguranței naționale;
- pentru prevenirea sau stingerea unui incendiu, prevenirea răspândirii de epidemii și alte boli contagioase,
- în cazul unor infracțiuni flagrante, când autorul considerat periculos, s-a refugiat într-un sediu, locuință etc.

- în cazul identificării unor minori abandonati sau a unei persoane care datorită stării de sănătate, vârstei impune pătrunderea de către polițiști într-o locuință.

Pentru pătrunderea în sediile unor firme, instituții publice sau locuințe ale unor persoane fizice, nu este necesară o autorizație, în situația în care pătrunderea s-a realizat în condițiile expuse mai sus. Metodologiile de lucru nu prevăd obligativitatea ca la realizarea activității de pătrundere, reprezentanții legii să fie însoțiți de martori asistenți.

După realizarea măsurii pătrunderii în locuință să întocmește un document justificativ sub formă de proces-verbal, în care sunt consemnate toate măsurile derulate, persoanele participante, iar un exemplar se înmânează proprietarului de drept.

B. Belgia (Legea de organizare a poliției). Polițiștii pot oricând să pătrundă în locuri accesibile publicului sau în imobile abandonate pentru a veghea la menținerea ordinii publice și la respectarea legilor și regulamentelor poliției.

În exercitarea misiunilor de poliție administrativă, funcționarii de poliție pot în caz de pericol grav și iminent de calamitate, de catastrofă sau de sinistru, sau dacă viața sau integritatea fizică a persoanelor sunt grav amenințate, să cerceteze (percheziționeze) clădirile, anexele lor sau mijloacele de transport, ziua și noaptea, în oricare din cazurile următoare:

- la cererea persoanei care are folosirea efectivă a unui loc neaccesibil publicului sau cu consimțământul acestei persoane;

- dacă pericolul care le-a fost semnalat în acest loc nu poate fi îndepărtat în nici un alt mod și dacă persoana indicată la pct. 1 nu poate fi contactată în timp util. În exercitarea misiunilor de poliție administrativă, funcționarii de poliție pot în caz de pericol grav și iminent să cerceteze (percheziționeze) zone neconstruite. Activitățile menționate în acest articol nu pot fi efectuate decât pentru căutarea de persoane în pericol sau a ceea ce a generat pericolul și, dacă este cazul, de a remedia.

C. La nivelul Cantonului Berna, potrivit Legii poliției (*accesul în imobilele private*), organele de poliție sunt autorizate să pătrundă într-un imobil privat dacă îndeplinirea atribuțiilor care le revin o impune.

Poliția cantonară poate pătrunde într-o casă, într-un apartament sau într-o clădire fără consimțământul beneficiarului și poate efectua percheziția:

- în scopul eliminării unui pericol care amenință grav siguranța și ordinea publică;

- dacă există motive să se suspecteze că o persoană este deținută în acel loc ilegal;

- dacă există motive să se suspecteze că o persoană care urmează să fie plasată în custodia poliției cantonale se află în acel loc;

- dacă există motive serioase pentru a presupune că o persoană are nevoie de ajutor pentru a-și proteja viața sau integritatea corporală.

D. În Țările Nordice, poliția poate pătrunde fără autorizație/mandat în locuințe / sedii în vederea prevenirii unui pericol la adresa ordinii și siguranței publice sau la adresa persoanelor fizice.

E. În Franța, poliția poate pătrunde în locuințele/sediile persoanelor fizice/juridice, astfel:

- în cazul unei infracțiuni flagrante, fără autorizare emisă de o autoritate judiciară;

- în cazul anchetelor preliminare;

- în cazul procedurilor civile de executare, cu autorizarea unui executor judecătoresc, pentru însoțirea acestuia din urmă.

F. În Germania, pătrunderea într-o locuință se poate realiza în cazurile de *pericol iminent* (stare de fapt în care s-ar produce o pagubă dacă autoritatea competentă, o persoană sau mai multe cu drept de acțiune

sau reprezentare (de exemplu: părinții), o altă autoritate sau alte persoane aflate la acel loc nu ar interveni). Un caz tipic de pericol iminent ar fi: când polițiștii, din motive de urgență, fără a deține o hotărâre judecătorească în acest sens, pătrund într-o locuință, din motive de urmărire penală.

G. În Republica Irlanda, există o serie de reglementări care permit organelor autorităților de aplicare a legii să pătrundă în sedii sau pe proprietăți fără mandat, ca, de exemplu:

- Secțiunea 12 din Legea Sănătății Mintale 2001 (Mental Health Act 2001), prevede că un polițist poate intra pe o proprietate, cu forța, dacă are motive rezonabile să creadă că pe acea proprietate se află o persoană cu probleme psihice și care poate cauza vătămări corporale unei alte persoane sau sieși;
- Secțiunea 6 din Legea Justiției Criminale din 1997 (Criminal Law Act 1997) prevede că un polițist poate intra pe o proprietate unde se crede că s-ar afla subiectul mandatului de arestare sau persoana pe care oficialul intenționează să o aresteze.

H. În Republica Polonă, competențele poliției în materia pătrunderii/ percheziționării locuințelor/ sediilor comerciale sunt reglementate de *Legea din 6 aprilie 1990 privind Poliția*. Pentru îndeplinirea sarcinilor de serviciu polițiștii pot, printre altele:

- să percheziționeze persoane sau locații în modul și cazurile prevăzute de Codul de Procedură Penală și de alte legi;
- să efectueze controlul corporal, controlul conținutului bagajelor și să inspecteze mărfurile în porturi și stații și în mijloacele transport în trafic terestru, pe aer și pe apă, în cazul unei suspiciuni justificate privind comiterea unui act interzis, pedepsit prin lege.

Instituția percheziției/căutării în locuințe și în alte locuri, efectuate în scopul de a identifica sau reține sau pentru aducerea forțată a suspectului, precum și pentru a găsi lucruri care pot constitui dovezi sau care pot fi reținute de poliție, în cadrul unei proceduri penale este reglementată de *Codul de Procedură Penală*.

De asemenea, *Codul de Conduită în Cazuri Contravenționale* prevede că percheziția locuințelor/spațiilor și a altor locuri poate fi efectuată în scopul de a găsi și reține obiectele căutate sau care pot constitui mijloace materiale de probă, în cazul în care există motive rezonabile să se creadă că aceste obiecte sau mijloace de probă se află acolo. Acest drept îl are atât poliția, cât și alte autorități care desfășoară proceduri în contravenții.

I. În Regatul Țărilor de Jos, personalul structurilor de aplicare a legii poate pătrunde în locuințe / sedii fără autorizație:

- pentru „protejarea vieții”;
- pentru arestarea unui suspect.

Cu ocazia intrării în sediu, polițistul trebuie să se identifice și să prezinte scopul pătrunderii, iar după realizarea activității se întocmește un proces-verbal.

J. În Ungaria, potrivit Legii Poliției, polițistul nu poate intra într-o locuință fără a i se permite accesul de către posesor sau fără autorizația organului competent decât în următoarele cazuri:

- răspunde unui strigăt/apel de ajutor sau pentru împiedicarea sinuciderii;
- împiedicarea/stoparea comiterii unei infracțiuni sau pentru prinderea învinuitului dintr-un proces penal;
- pentru salvarea celor amenințați de un pericol public sau celor cărora le este pusă în mod direct în pericol viața sau integritatea corporală;
- pentru luarea măsurilor necesare/intervenției în cazuri de moarte suspectă/din cauze neelucidate;
- în cazul procedurilor de executare silită ori în cele privind siguranța construcțiilor, în vederea asigurării siguranței experților, autorităților implicate, dacă prezența poliției este obligatorie conform reglementărilor din legile speciale;

- pentru punerea în executare a mandatelor de aducere;
- în vederea montării, verificării, mentenanței și îndepărtării mijloacelor tehnice de monitorizare a respectării condițiilor arestului la domiciliu dispus asupra inculpatului conform prevederilor procesual-penale;
- în vederea conducerii la sediul poliției a persoanei care nu încetează comiterea unei contravenții nici la somația poliției;
- dacă conducerea la sediul poliției este imperativ necesară din alte cauze stabilite prin lege;
- în vederea montării, verificării, mentenanței și îndepărtării mijloacelor tehnice de monitorizare a respectării condițiilor de detenție dispuse asupra condamnatului conform prevederilor legislației de executare a pedepselor.

În cazul pătrunderii în locuințe, sedii în lipsa proprietarului, poliția va notifica ulterior obligatoriu proprietarul și va lua de asemenea toate măsurile necesare pentru asigurarea pazei bunurilor și valorilor. În vederea îndeplinirii atribuțiilor de serviciu și în lipsa unor prevederi legale exprese contrare, polițistul poate pătrunde în alte spații care nu au destinația de locuință, putând efectua acolo măsuri și intervenții polițienești, cu respectarea pe cât posibil a regulamentelor de ordine interioară a acelor instituții.

În cazul pătrunderii într-o locuință se întocmește un raport detaliat de către polițist, în care se vor trece toate datele, informațiile, motivele care au făcut necesară pătrunderea în locuință, precum și toate activitățile efectuate acolo.

2 SCHIMBĂRI PRECONIZATE

I. Prezentare generală

Prin proiectul de Lege se propun o serie de măsuri care să conducă la creșterea capacității de intervenție în domeniul ordinii și siguranței publice, prin aceasta înțelegându-se instituirea *instrumentelor legale necesare exercitării atribuțiilor de serviciu sau îndeplinirii misiunilor*, dar și a celor necesare *asigurării unei protecții juridice și, mai ales, fizice*, a personalului angrenat.

Măsurile propuse sunt însoțite și de o serie de *garanții oferite cetățeanului*, care, prin texte de lege predictibile va cunoaște care îi sunt drepturile, căror obligații trebuie să se conformeze, care sunt limitele de acțiune ale polițistului, motivele utilizării unor mijloace din dotare, ș.a.m.d. După cum s-a putut vedea în secțiunea anterioară, măsurile propuse se regăsesc și în legislațiile altor state, acestea servind ca sursă de inspirație la elaborarea prezentului proiect de lege.

II. Prezentarea soluțiilor

Amendarea Legii nr.61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice

1. În activitatea curentă, în special în domeniul ordinii și siguranței publice, organele de aplicare a legii se confruntă cu o serie de fapte antisociale, care **generează disconfort social, diminuează capacitatea de intervenție a acestora și aduc grave prejudicii, de încredere a populației în instituțiile de impunere a legii**. Se desprinde astfel concluzia că sancționarea contravențională, în forma prevăzută la acest moment de Legea nr.61/1991, nu este suficientă. Mai mult, reacția primită de cele mai multe ori de organul de aplicare a legii, din partea populației martor al unor evenimente antisociale, este că *activitatea polițistului este ineficientă, fără rezultat, raportat la valoarea amenzii aplicate*. Cele mai dese situații, se referă la:

- *redarea de muzică, la intensitate mare, în imobile cu destinația de locuințe;*

De regulă, la apariția organelor de ordine publică solicitate prin apelul 112, astfel de activități încetează, dar sunt reluate ulterior, ori este refuzat accesul în spațiul locuit, pentru identificarea și sancționarea făptuitorilor.

- *organizarea de petreceri cu caracter privat în spațiul public, în proximitatea imobilelor cu destinația de locuințe.*

Uneori, astfel de evenimente sunt organizate cu bună știință, apreciindu-se că este preferabilă amenda în locul identificării unor locații adecvate pentru astfel de activități; în unele cazuri, cei vizați propun chiar aplicarea amenzilor până la epuizarea chitanțierului, pentru a putea continua evenimentul fără a mai fi „deranjați” de organele de aplicare a legii.

Faptele prevăzute de Legea nr.61/1991 vor fi în continuare sancționate contravențional, iar aplicarea amenzii (sau chiar a avertismentului) va fi în continuare instrumentul principal de restabilire a ordinii publice. Totuși, este necesar să existe un mecanism care să descurajeze repetarea unor astfel de fapte antisociale, într-un interval determinat de timp.

Pentru astfel de situații, sancțiunea contravențională trebuie să fie mai drastică:

- **amenda trebuie să crească** (în quantum) dacă se constată **repetarea faptei într-un interval de 24 de ore** de la constatarea primei fapte.

- de asemenea, atunci când *aplicarea amenzii nu este îndestulătoare* pentru a determina încetarea acțiunilor ilegale, agentul constator trebuie să aibă posibilitatea de a face aplicarea prevederilor art.6 teza a II-a din O.G. nr.55/2002, care stipulează că: *„Dacă, în raport cu gravitatea faptei, se apreciază că amenda este neîndestulătoare, agentul constator încheie procesul verbal de constatare a contravenției și îl înaintează, în cel mult 48 de ore, instanței competente.”*; în acest scop, textul legii va prevedea, ca sancțiune contravențională, **prestarea unei activități în folosul comunității** (cu determinarea precisă a limitelor acesteia, pentru fiecare faptă antisocială), alternativ cu amenda.

Faptele vizate de textul proiectului sunt, în cele mai multe cazuri, reclamate la poliție prin sistemul 112, iar cetățenii deranjați reclamă stoparea activităților ilegale săvârșite *în proximitatea locuințelor acestora*. Astfel, chiar dacă avem de a face cu aceeași contravenție, săvârșită într-o localitate și, ulterior, în altă localitate, efectul pentru cetățeanul/ comunitatea care solicită intervenția poliției nu este același.

În acest context, introducerea intervalului de 24 de ore de la prima constatare a faptei urmărește *readucerea comportamentului persoanei în limitele decenței*, iar nu crearea un „cazier”, care să urmărească faptele de această natură săvârșite de-a lungul vieții.

2. În contextul adoptării *Legii nr.203/2018 privind măsuri de eficientizare a achitării amenzilor contravenționale*, se impune intervenție asupra art.9 din Legea nr.61/1991, pentru eliminarea sintagmei care face referire la exceptarea aplicării plății a jumătate din minimumul amenzii. Trebuie spus că, noua lege a stabilit o **regulă generală** privind plata a jumătate din minimumul amenzii în 15 zile de la data înmânării sau comunicării procesului-verbal de constatare a contravenției, fără a mai fi nevoie ca în legi speciale să se prevadă/excludă acest lucru.

3. Se elimină fapta care conducea la sancționarea contravențională a persoanei ce nu prezenta un act de identitate, la solicitarea polițistului. Simpla nedeținere a actului de identitate nu trebuie sancționată atât de drastic, având în vedere că organul de poliție poate verifica identitatea persoanei și pe baza declarațiilor acesteia, coroborate cu verificările în bazele de date ale poliției.

În schimb, se propune majorarea amenzii (de la 100-500 lei, la 500-1500 lei) pentru *refuzul de a da relații privind identitatea sau de a se prezenta la sediul poliției*, atunci când există o solicitare legală în acest sens.

Un astfel de refuz, duce în derizoriu autoritatea statului și pune poliția în situația de a aloca resurse suplimentare pentru realizarea altor activități care să conducă la identificarea persoanei. În același timp, prelungirea nejustificată a verificării identității unei persoane conduce la ineficiența operațională a activității polițienești, consecința fiind însăși faptul că polițistul nu poate interveni în alte situații, în care prezența sa ar putea avea un impact semnificativ pentru protejarea persoanelor sau comunității.

Amendarea Legii nr.218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române

4. Diversificarea metodelor infracționale și necesitatea creării unor reglementări adecvate contextului de securitate actual, impune lărgirea sferei de exercitare a atribuțiilor Poliției Române, pentru:

a) *neutralizarea dispozitivelor* (nu doar explozive, ci și a celor) *radioactive nucleare, chimice sau biologice*, amplasate în scopul tulburării ordinii publice, vătămării integrității corporale, sănătății persoanelor sau provocării de daune proprietății publice ori private;

b) *eliberarea persoanelor private de libertate în mod ilegal, imobilizarea sau neutralizarea persoanelor care folosesc arme de foc ori alte mijloace care pot pune în pericol siguranța persoanelor, bunurilor și valorilor.*

c) *desfășurarea de activități specifice, potrivit competențelor, ca reacție la un act de terorism iminent sau în desfășurare, în scopul împiedicării ori limitării efectelor acestuia, neutralizării acțiunilor agresive și/sau a mijloacelor și dispozitivelor utilizate de teroriști.*

Trebuie precizat că, Poliția Română dispune de unele dintre capacitățile necesare realizării activităților prevăzute la lit.a) (în contextul achiziționării acestora pentru realizarea unor sarcini conexe, de intervenție), respectiv există oportunitatea achiziționării unor mijloace complementare prin accesarea fondurilor externe nerambursabile. În ceea ce privește atribuțiile referite la lit.b) (realizate prin activități specifice de *negociere și intervenție*), respectiv la lit.c), subliniem faptul că, Poliția Română îndeplinește astfel de misiuni și în prezent, în contextul atribuțiilor sale generale privind prinderea celor care comit infracțiuni și apărarea vieții, integrității corporale și sănătății persoanelor. Cu toate acestea, raportat la specificul unor astfel de intervenții, pentru a asigura o cât mai mare previzibilitate normelor, este necesar ca respectivele competențe să fie prezentate distinct în cuprinsul actului normativ. Activitățile de negociere sunt cele realizate prin polițiști-negociatori și privesc, de regulă, intervenții în situații de amenințare cu sinuciderea.

5. Legea nr.218/2002 prevede (art.31 alin.1 lit.k) dreptul polițistului *de a solicita sprijinul cetățenilor pentru urmărirea, prinderea, imobilizarea și conducerea la unitățile de poliție a persoanelor care au comis fapte penale.*

Prevederea necesită a fi completată, în contextul în care, în activitatea polițistului, este important și sprijinul presupus de *realizarea unor acte procedurale*, atunci când legea stabilește obligația confirmării unor împrejurări de către o persoană care prezintă garanții de obiectivitate. Așa de exemplu, dispozițiile art.19 alin.(1) din O.G. nr.2/2001 stabilesc obligația polițistului (având calitatea de agent constator) de a identifica un *martor* care să confirme împrejurarea că persoana sancționată *refuză sau nu poate să semneze procesul-verbal de contravenție.*

Prin urmare, solicitarea polițistului de a primi un astfel de sprijin din partea cetățenilor se circumscrie prevederilor art.53 din Constituția României, republicată, fiind o măsură legitimă și necesară într-o societate democratică, câtă vreme, prin aceasta, se urmărește luarea unor măsuri pentru restabilirea și apărarea ordinii publice, încălcată odată cu săvârșirea contravenției.

6. Existența în Codul de procedură penală a instituției „colaboratorului”, adică a *acelei persoane cu o altă identitate decât cea reală care este folosită în scopul obținerii de date și informații cu privire la săvârșirea unei infracțiuni*, reclamă extinderea atribuțiilor de protecție pe care, potrivit legii, Poliția Română le exercită deja cu privire la martor, informator și victimă.

7. Prin inserarea termenului „terorism”, la art.26 pct.2, se realizează corelarea cu textele în vigoare de la art.31 alin.(1) lit.e) – g), care prevăd faptul că, în exercitarea atribuțiilor sale, polițistul are drepturi și obligații de a lua măsuri specifice atunci când are de a face cu „acțiuni teroriste”. Ar fi illogic să existe atribuții ale polițistului, dar să considerăm că instituția în cadrul căreia acesta își desfășoară activitatea nu are competențe în domeniul terorismului. De asemenea, sintagma „potrivit competențelor stabilite prin lege” arată faptul că sunt păstrate limitele de competență stabilite prin Legea nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului.

În cuprinsul proiectului se regăsesc termenii de „terorism” și „acțiuni teroriste”, fără însă ca aceasta să echivaleze cu stabilirea unor noi competențe ale Poliției Române.

La art.6 alin.(1) din Legea nr.51/1991 privind securitatea națională, republicată, există următoare prevedere: „*Organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale sunt: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției, prin structuri interne specializate.*”. De asemenea, art.2 lit.b) pct.2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.30/2007 privind organizarea și funcționarea Ministerului Afacerilor Interne, aprobată cu modificări prin Legea nr.15/2008, cu modificările și completările ulterioare, stabilește că MAI: „*organizează și desfășoară, prin structuri specializate, potrivit competenței, activități pentru prevenirea și combaterea terorismului, a criminalității organizate, a traficului și consumului ilicit de droguri, a traficului de persoane, a migrației ilegale, a criminalității informatice, precum și a altor fenomene infracționale și fapte antisociale;*”.

Așadar, intervențiile asupra Legii nr.218/2002 nu fac din Poliția Română un „organ de stat cu atribuții în domeniul securității naționale”, acest rol revenind M.A.I., în subordinea căruia funcționează. Poliția Română este, chiar și la acest moment, o structură specializată ce îndeplinește atribuții în domeniu, „potrivit competențelor”, fapt demonstrat și de cele ce urmează.

Legea nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, stabilește, la art.11 lit.a), că atribuțiile specifice de combatere a terorismului constau în: „*activități de identificare și alte activități desfășurate, ... în vederea tragerii la răspundere, potrivit legii, a persoanelor care inițiază, pregătesc, comit ori favorizează actele de terorism*”; or, aceste atribuții sunt realizate de Poliția Română, prin polițiștii de poliție judiciară [fie organe de urmărire penală, fie investigatori sub acoperire autorizați potrivit art.148 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură penală, atunci când „*există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de alte legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de droguri, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracțiunilor privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism sau asimilate acestora, de finanțare a terorismului...*”].

Trebuie spus și faptul că, în cele mai multe cazuri, criza teroristă are la bază o criză de ordine publică, astfel că, intervenția imediată aparține organelor care se află deja în spațiul public și exercită atribuții de menținere a ordinii și liniștii publice. Așadar, se poate afirma că îndeplinirea atribuțiilor de menținere a ordinii publice reprezintă prima măsură de prevenire a acțiunilor teroriste. Pe de altă parte, chiar dacă în cuprinsul Legii nr.218/2002, în vigoare, nu este folosit expres termenul „terorism”, totuși, reiese fără dubiu faptul că atribuții ale Poliției Române concură la prevenirea și combaterea terorismului:

- pct.4 al art.26 – „*execută controale tehnice și intervenții pirotehnice pentru prevenirea, descoperirea și neutralizarea dispozitivelor explozive amplasate în scopul tulburării ordinii publice, vătămării integrității corporale, sănătății persoanelor sau provocării de daune proprietății publice ori private*”;

- pct.17 al art.26 – „exercită controlul, potrivit legii, asupra deținerii, portului și folosirii armelor și munițiilor, a materialelor explozive, a precursorilor de explozivi, asupra modului în care se efectuează operațiunile cu arme, muniții, materii explozive și precursori de explozivi”.

8. Legea stabilește (art.26 pct.12) că Poliția Română asigură protecția *magistraților și a familiilor lor, în cazurile în care viața, integritatea corporală sau avutul acestora sunt supuse unor amenințări*. În egală măsură, prin natura atribuțiilor de serviciu, în situații similare magistraților se pot regăsi și alte categorii: polițiștii, deministarii cu atribuții în domeniul afacerilor interne ori conducătorii autorităților străine, cu atribuții în domeniul afacerilor interne sau justiției, aflați în România în vizite oficiale sau misiune.

Cu privire la protecția acordată polițistului, precizăm că textele propuse au avut în vedere și dispozițiile art.40 din Legea nr.360/2002 privind Statutul polițistului, care stabilesc faptul că: „*Polițistul și membrii familiei sale au dreptul la protecție din partea structurilor specializate ale statului față de amenințările sau violențele la care ar putea fi supuși ca urmare a exercitării atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea.*” În plus, sunt necesare o serie de reguli (art.39¹ din Legea nr.218/2002) pentru asigurarea protecției acestor persoane. Aceste reguli se referă la adoptarea unui comportament, al persoanei protejate, care să nu pericliteze misiunea sau integritatea polițistului care execută această misiune. Încetarea misiunii de protecție nu se referă la nerespectarea unor dispoziții legale (care pot constitui, după caz, contravenții sau infracțiuni), ci exclusiv la conduita persoanei față de unele reguli stricte impuse de măsurile de protecție.

9. În cadrul activităților de investigare a infracțiunilor, ori al activităților curente de ordine publică, polițistul este obligat să ia o serie de măsuri, cu caracter temporar, de limitare a circulației persoanelor. Aceste măsuri, sunt justificate de necesitatea conservării locului săvârșirii unor infracțiuni, de nevoia de a proteja viața sau integritatea persoanelor (prin interzicerea accesului într-o clădire unde s-a produs o altercație violentă și există riscul escaladării situației; prin blocarea unui drum public, din cauza condițiilor meteo nefavorabile) ori de nevoia de a asigura desfășurarea normală a activității unor organe abilitate (de exemplu, când este necesară o intervenție a forțelor speciale ale poliției, într-un anumit spațiu, ori o intervenție pentru deszăpezire).

Pentru aceste considerente, apreciem necesară completarea atribuțiilor poliției, cu cele propuse la art.31 alin.(1) lit.m) și n) din Legea nr.218/2002. Aceste măsuri sunt necesare într-o societate democratică, vizând, de regulă, apărarea ordinii publice și drepturile și libertățile cetățeanului. Instituirea lor respectă limitele stabilite de art.53 din Constituția României, republicată, în contextul în care au un caracter temporar și sunt generate de necesitatea de a îndepărta un pericol sau de a proteja anumite valori sociale (de ex., conservarea probelor pentru realizarea instrucției penale).

10. Potrivit art. 41 alin. (2) din Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, în efectuarea investigațiilor, polițistul este obligat să se bazeze pe date sau informații privind săvârșirea unor fapte ilegale. Activitatea oricărei poliții este orientată de rezultatul prelucrării datelor și informațiilor deținute, astfel încât resursele umane și logistice să fie utilizate în condiții de eficiență și eficacitate.

În prezent, în activitatea proprie, Poliția Română folosește metode și mijloace de prelucrare și analiză a datelor și informațiilor, elaborează și, după caz, diseminează autorităților și organelor competente, analize operaționale, tactice sau strategice ori alte produse analitice, în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau executării pedepselor, prevenirii și combaterii altor fapte ilicite, precum și al menținerii ordinii și siguranței publice.

În contextul în care amenințările la adresa securității interne a Uniunii Europene au devenit mai complexe, hibride, asimetrice, neconvenționale, internaționale, cu o evoluție rapidă și dificil de prevăzut, iar linia de demarcație dintre securitatea internă și externă este din ce în ce mai neclară, rolul și importanța pe care le au aceste mijloace de lucru, impun stabilirea în concret a procesului de utilizare a acestora ca o atribuție de sine stătătoare a poliției. Acest fapt va permite în viitor îmbunătățirea schimbului de informații și de bune practici, intensificarea cooperării operaționale cu polițiile statelor membre și cu agențiile Uniunii Europene, o mai bună utilizare a instrumentelor și bazelor de date existente.

11. Una dintre atribuțiile Poliției Române constă în *efectuarea de studii și cercetări științifice pentru îmbunătățirea metodelor și mijloacelor tehnico-științifice criminalistice*. Aceste metode și mijloace reprezintă un instrument important în prevenirea și combaterea fenomenului infracțional, determinând identificarea autorilor și administrarea probelor necesare aflării adevărului, însă nu reprezintă singurul instrument utilizat de poliție.

Pentru a permite dezvoltarea tuturor instrumentelor de lucru folosite în prezent în activitatea de poliție, precum și pentru identificarea unor noi metode și mijloace, este necesară completarea cadrului legal, sens în care se propune ca pct. 16 al alin. (1) al art. 26 din Legea nr. 218/2002 să aibă următorul cuprins:

- „efectuează, *independent sau în cooperare, evaluări, studii și cercetări științifice pentru îmbunătățirea metodelor și mijloacelor folosite în activitatea de poliție, în special a celor tehnico-științifice criminalistice, de analiză a informațiilor, de prevenire, depistare și investigare a infracțiunilor și a altor fapte ilicite, precum și pentru identificarea unor noi metode și mijloace,*”

Precizăm că, pentru exercitarea acestei atribuții, Poliția Română colaborează cu *orice entitate* sau chiar *persoană fizică* (de exemplu, atunci când se solicită opinia unui expert sau a unei persoane specializate într-un anumit domeniu) ce poate contribui la realizarea unei evaluări, a unui studiu sau a unei cercetări științifice, prin care se pot aduce îmbunătățiri activității de poliție (identificarea unor tehnici noi de lucru, stabilirea unor standarde, a unor fluxuri sau proceduri de lucru).

Tot în domeniul acestor metode și mijloace, pentru a valorifica tehnologia deținută de Poliția Română (*cu implicații pozitive în ceea ce privește utilizarea mai eficientă a resurselor bugetare*), precum și expertiza în efectuarea unor lucrări științifice prin intermediul unor sisteme acreditate, este necesară conferirea competenței de a efectua inclusiv rapoarte de constatare tehnico-științifice (de exemplu – stabilirea faptului că un dispozitiv electronic/ tehnic are anumite caracteristici).

12. Completarea pct. 28 al alin. (1) al art. 26 din Legea nr. 218/2002 are rolul de a actualiza prevederile acestui act normativ cu normele adoptate după anul 2002, în domeniul cooperării și asistenței polițienești internaționale, precum și cooperării judiciare internaționale în materie penală. În contextul provocărilor cu care se confruntă în prezent Uniunea Europeană (terorismul, extremismul violent, criminalitatea transfrontalieră organizată criminalitatea informatică, etc.), cooperarea cu polițiile statelor membre reprezintă un pilon important în lupta împotriva fenomenului infracțional.

Un domeniu de cooperare cu autoritățile competente ale statelor membre, la fel de important ca schimbul de informații, îl reprezintă schimbul și transferul de experiență și bune practici. Pentru previzibilitate și pentru a reafirma rolul pe care îl are cooperarea internațională, este necesar ca această atribuție să fie redactată de o manieră corespunzătoare.

13. Legea prevede că polițistul are dreptul să legitimizeze, să stabilească identitatea, să conducă persoane la sediul poliției, să folosească forța sau alte mijloace din dotare, fără însă a stabili în concret modalități de acțiune, mecanisme de aplicare graduală, reguli de intervenție și, mai ales, garanții pentru cetățean.

Lipsa unor reguli clare reprezintă o vulnerabilitate, atât pentru polițist, pentru că activitatea sa profesională ar putea face obiectul unor evaluări arbitrare, cât și pentru cetățean, care nu are la dispoziție un cadru normativ clar și previzibil la care să se conformeze cu precizie.

Ceea ce propunem reflectă un tablou detaliat privind condițiile de exercitare a drepturilor polițistului, anterior enumerate, care poate fi structurat pe următoarele elemente:

a. protecția polițistului, cu respectarea drepturilor persoanei.

În orice procedură de intervenție, aplicabilă și în alte state, *activitatea polițistului trebuie să se desfășoare în siguranță; rolul polițistului este de a proteja populația*, chiar și atunci când trebuie să ia anumite măsuri împotriva unor persoane. Or, acest lucru nu se poate realiza fără un cadru normativ adecvat, care să evite arbitrariul, comportamentul abuziv, dar și orice situație care favorizează o posibilă agresiune.

Pornind de la aceste considerente, se instituie dreptul polițistului de a putea solicita oricărei persoane ce face obiectul unor măsuri polițienești (expres determinate) să adopte o conduită conformă, astfel încât intervenția polițistului să se desfășoare în siguranță.

Astfel, *legitimarea/ identificarea persoanei* reprezintă prima modalitate de interacțiune între polițist și cetățean. Pentru a menține starea de securitate, a ambelor părți, se instituie dreptul polițistului de a solicita persoanei legitimate *să țină mâinile la vedere și, după caz, să renunțe temporar la mijloacele ce pot fi folosite pentru un atac armat.*

Sintagma *atac armat* o regăsim în general în sfera reglementărilor privind uzul de armă. Însă, este de reținut că nu doar o armă de foc poate produce vătămarea gravă sau chiar suprimarea vieții, ci și un *obiect sau dispozitiv letal* (furcă, topor sau altă unealtă care nu este destinată săvârșirii sau respingerii unui atac, dar care are potențialul de a produce un impact vital), o *substanță* (corozivă – de exemplu, acid) sau chiar *animal* (periculos sau antrenat să aibă un comportament agresiv, la comandă). O definiție a acestei sintagme nu vizează justificarea utilizării forței, ci, mai degrabă:

- conștientizarea faptului că agresiunea va primi un răspuns pe măsură, proporțional și adaptat atacului sau atacatorului,
- cunoașterea limitelor forței care poate fi aplicată ca răspuns (a se vedea regulile privind aplicarea *mijloacelor de constrângere*, prezentate în cele ce urmează), dar și
- crearea unui comportament adecvat solicitărilor legale, pe de o parte, respectiv exercitării atribuțiilor de serviciu în condiții care să excludă escaladarea violenței.

Cât privește *controlul corporal* acesta trebuie să se realizeze în siguranță, având în vedere că presupune un contact fizic sau, cel puțin, că intervenția are loc în proximitatea persoanei. Astfel, se instituie dreptul polițistului de a solicita persoanei să adopte o *poziție inofensivă*, care să excludă un posibil atac, să fie adecvat situației/ pericolului pe care-l poate reprezenta persoana și *să nu depășească nevoile reale* pentru atingerea scopului intervenției. Pentru a evita arbitrariul și asigura garanțiile necesare persoanelor, se propune *prezentarea explicită a situațiilor care se circumscriu conceptului de poziție inofensivă*: ținerea mâinilor la vedere, deasupra capului sau paralel cu solul, depărtarea picioarelor, adoptarea poziției șezut, adoptarea poziției culcat, ori alte asemenea poziții care *previn săvârșirea unei acțiuni violente îndreptate împotriva polițistului și respectă demnitatea umană.*

Pornind de la echilibrul care trebuie să existe între *atac și apărare*, nu trebuie neglijat faptul că utilizarea forței este *rezultatul analizei și deciziei luate în anumite condiții specifice* (în fracțiuni de secundă, în medii potențial nesigure, incerte sau care pot suferi modificări rapide, în raport de comportamentul și capacitatea persoanei de săvârși o acțiune violentă).

Pentru aceste considerente, apreciem că este necesară și utilă existența unei *prezumții de intenție a unei acțiuni violente* îndreptate împotriva polițistului; va fi încadrată astfel fapta persoanei (care face obiectul legitimării sau al controlului corporal) de a se apropia de polițist, după ce, în prealabil, a fost avertizată prin cuvintele: *Stai, poliția! – Nu te apropia!*, ori de a nu se conforma solicitărilor legale ale acestuia, expres prevăzute de textul de lege. În astfel de situații, se justifică utilizarea mijloacelor de constrângere de către polițist, bineînțeles, cu respectarea regulilor de utilizare a forței (proportionalitate, gradualitate, adecvare, șamd) și a garanțiilor oferite persoanei.

Având în vedere că scopul textelor propuse vizează asigurarea protecției polițistului pe timpul intervenției, este necesară **crearea unor mecanisme de protecție/garanții**, care să asigure un echilibru just: **polițistul nu va putea să solicite adoptarea poziției șezut sau culcat** dacă persoana vizată este o femeie cu semne vizibile de sarcină, un copil sau o persoană care vădit nu are capacitatea fizică de a reprezenta un pericol. Enumerarea prezentată *nu exclude posibilitatea* ca polițistul să se abțină de la a solicita adoptarea uneia dintre cele două poziții și în cazul altor persoane, dacă, vizibil, acestea *nu au capacitatea sau abilitatea fizică* de a materializa amenințările pe care le fac sau de a deveni un pericol real.

b. legitimarea și stabilirea identității

Legea în vigoare stabilește că polițistul are dreptul să legitimizeze și să stabilească identitatea persoanelor care *încalcă dispozițiile legale ori sunt indicii că acestea pregătesc sau au comis o faptă ilegală*.

Textul poate fi îmbunătățit, prin **enumerarea explicită, detaliată, a situațiilor în care se justifică o astfel de măsură**. Așa de exemplu, este justificată de exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege, măsura legitimării dispusă pentru a verifica o activitate supusă unor autorizări, avize sau înregistrări; de exemplu: controlul circulației masei lemnoase, controlul activității de taxi, activitățile de comerț (stradal).

Considerăm că **modalitățile și condițiile în care polițistul poate acționa trebuie să fie cunoscute, atât de acesta, dar și de cetățean:**

- verificarea unui act de identitate, a unui act prevăzut cu fotografie;
- ascultarea declarațiilor persoanei;
- verificarea, pe loc, în bazele electronice de date la care are acces polițistul;

În situația în care, prin parcurgerea activităților enumerate, nu a fost posibilă identificarea persoanei, polițistul poate proceda, la sediul poliției, la:

- identificarea unei alte persoane care poate oferi informații cu privire la identitate, dacă acest lucru este posibil (o astfel de situație intervine în cazul copiilor, al unor persoane aflate în dificultate, din cauza vârstei sau stării de sănătate);
- fotografierea, luarea și procesarea amprentelor, semnalmentelor și semnelor particulare ale persoanei, măsuri realizate la sediul poliției;

Chiar dacă, în aparență, realizarea unei fotografii reprezintă un mijloc mai puțin intruziv decât amprentarea, trebuie spus că, de regulă, fotografia este preluată pentru a permite identificarea prin intermediul populației, pe când amprentarea poate conduce exclusiv la o verificare internă, nepublică.

- publicarea unei fotografii, înregistrări, schițe sau descrieri a persoanei, dacă există o convingere rezonabilă că această măsură va ajuta la stabilirea identității persoanei.

Textul de lege va permite ca ultimele două activități să se poată realiza chiar fără consimțământul persoanei, *câtă vreme acestea se circumscriu scopului identificării persoanei*. De asemenea, publicitatea unor date ale persoanei va fi circumscriasă *exclusiv scopului identificării persoanei, cu respectarea prezumției de nevinovăție*.

Persoana legitimată va avea dreptul de a fi informată verbal, de către polițist, cu privire la motivul legitimării. Tot în sfera garanțiilor persoanei, se prevede obligația *ștergerii prin proceduri ireversibile* a datelor preluate pentru identificare și stocate în bazele de date ale poliției, imediat ce scopul a fost atins. Excepție vor face doar cazurile în care acestea sunt utilizate, potrivit legii, în cadrul unor proceduri judiciare în curs și se vor aplica regulile specifice regimului probelor.

c. conducerea la sediul poliției, controlul corporal, al bagajelor și vehiculului persoanei.

Așa cum am arătat, în legislația multor state regăsim faptul că persoanele pot refuza să dea declarații organelor de ordine publică, cu *excepția* celor privind identitatea; în cazul unui refuz de a da informații privind *numele, data nașterii, anul nașterii, ocupația și rezidența*, ori în cazul în care există *suspiciuni că datele furnizate sunt neadevărate*, polițistul are dreptul să conducă persoana respectivă la sediul poliției (Norvegia - The Police Act, nr.53 din 4 august 1995); polițistul are dreptul să *rețină* orice persoană care refuză să dea informații referitoare la *nume, seria actului de identitate* sau, dacă aceasta nu există, *data nașterii, naționalitatea și rezidența*, ori care furnizează informații false legate de aceste date, respectiv să o elibereze de îndată ce a obținut astfel de informații, dar nu mai târziu de 24 de ore (Finlanda – Police Act, 872/2011).

În egală măsură pot exista și alte *motive rezonabile*, ce țin de *comportamentul* de moment sau de *existența unei obligații legale* care reclamă reținerea sau deținerea, care justifică *conducerea persoanei* la sediul poliției:

- există motive verosimile pentru a bănuși că persoana vizată pregătește sau că a comis o faptă ilegală; această bănușială poate fi generată de elemente precum: *comportamentul* acesteia, *locul* în care se află, *momentul* (se găsește la locul sau în apropierea locului unei infracțiuni, la scurt timp după săvârșirea acesteia), bunurile pe care le are asupra sa;

- prin acțiunile sale, periclitează viața, sănătatea sau integritatea corporală, a sa ori a altei persoane sau ordinea publică.

De asemenea, conducerea la sediul poliției este justificată, ca decizie de protecție a persoanei, atunci când luarea unor măsuri legale, pe loc, ar putea crea un pericol pentru aceasta sau pentru ordinea publică.

Legea nr.218/2002, în vigoare, prevede că polițistul poate dispune conducerea persoanei la sediul poliției, pentru verificarea situației și luarea măsurilor legale, ca măsură administrativă, pentru cel mult 24 de ore.

Conducerea la sediul poliției nu reprezintă o măsură din categoria celor preventive privative de libertate dispuse în cursul procesului, prevăzute de Codul de procedură penală. De altfel, caracterul administrativ și constituționalitatea normei în vigoare au fost confirmate prin Decizia Curții Constituționale nr.132/2002; astfel, Curtea a apreciat că sunt respectate dispozițiile art. 23 din Constituția României, referitoare la libertatea individuală, reținând că: „La fel ca și celelalte drepturi și libertăți fundamentale libertatea individuală nu are un caracter absolut, astfel ca exercițiul acesteia poate fi restrâns în cazurile prevăzute de art. 49 alin. (1) din Constituție, și anume "pentru: apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav". Restrângerea în aceste cazuri trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Proiectul de lege nu afectează constituționalitatea reglementării. Dimpotrivă, noile reglementări creează reguli clare privind condițiile în care poate fi dispusă această măsură și si instituie garanțiile necesare respectării drepturilor cetățenilor.

Astfel, persoana condusă la sediul poliției are o serie de drepturi, după cum urmează:

- de a fi **informată** cu privire la motivele conducerii (înainte de inițierea măsurii) și la drepturile ce-i revin (la ajungerea la sediul poliției);
- de a fi **asistată de un avocat**, potrivit legii, de a comunica direct cu acesta, în condiții care să asigure confidențialitatea, precum și de a nu da nici o declarație fără prezența acestuia, cu excepția comunicării datelor de identificare, ori a unor informații necesare înlăturării unei stări de pericol iminent la adresa vieții, sănătății sau integrității corporale a unei persoane;
- de a **solicita informarea** unui membru de familie sau a altei persoane desemnate de aceasta cu privire la măsura luată;
- de a **solicita informarea** reprezentanților diplomatici ai statului de proveniență, în cazul cetățenilor străini;
- de a fi **consultat de un medic sau**, pe propria cheltuială, *de medicul indicat de aceasta*;
- de a **comunica prin interpret** sau prin intermediul unei **persoane cu aptitudini de comunicare**, în situația în care nu vorbește, nu înțelege limba română, nu se poate exprima sau prezintă handicap auditiv ori surdocecitate.

În cazul **minorului** sau al persoanei **lipsite de capacitate de exercițiu**, polițistul va avea obligația:

- de a informa, cu privire la măsura luată, reprezentantul legal al acesteia sau autoritatea competentă, dacă reprezentantul legal nu poate fi contactat sau nu se prezintă;
- de nu lua declarații de la aceasta sau de a nu îi solicita semnarea unor înscrisuri, în lipsa persoanelor care-l reprezintă, cu excepția comunicării datelor de identificare.

În privința modului de aplicare a măsurii, arătăm că verificarea situației persoanei conduse la sediul poliției și luarea măsurilor legale se va realiza în **cel mult 8 ore** de la momentul inițierii deplasării. Dacă identitatea persoanei nu a putut fi stabilită, acest termen *poate* fi prelungit, cu perioada necesară stabilirii identității, verificării situației de fapt și, după caz, luării măsurilor legale, fără a se depăși **12 ore** de la momentul inițierii deplasării.

Verificarea modului în care a fost exercitat acest drept și respectate garanțiile, inclusiv a legalității perioadei în care persoana s-a aflat în custodia poliției, se va putea realiza pe baza procesului-verbal pe care polițistul este obligat să-l întocmească. Acest proces-verbal va cuprinde: **motivele conducerii, măsurile realizate** cu această ocazie, **modalitatea de exercitare a drepturilor persoanei, rezultatul controlului** corporal, bagajelor și al vehiculelor, dacă a **utilizat mijloace de constrângere**, prezența unor **urme vizibile de violență** la momentul legitimării și al finalizării verificărilor, precum și **ora inițierii deplasării la sediu și finalizării verificării** situației persoanei și luării măsurilor legale, precum și, după caz, motivele propunerii de prelungire a termenului de la 8 ore la 12 ore.

- **proces-verbal se înregistrează** în evidențele unității de poliție, iar o **copie se predă persoanei** în cauză sau **reprezentantului legal**; refuzul primirii se va consemna în procesul-verbal.

Odată realizată identificarea persoanei, polițistul are obligația de a **permite acesteia să părăsească sediul poliției**. La expirarea termenelor, persoana are dreptul de a părăsi sediul poliției, chiar dacă identitatea nu a fost stabilită.

Întrucât conducerea la sediul poliției afectează libertatea individuală, se instituie *obligația polițistului de a raporta șefului său ierarhic* despre aplicarea acestei măsuri, în cel mai scurt timp posibil de la momentul sosirii la sediu. Prin aceasta, se urmărește eliminarea oricărei conduite arbitrare din partea polițistului, dar și crearea unui instrument de protecție a polițistului, împotriva unor reclamații abuzive. Pe de altă parte, întrucât presupune stabilirea unor modalități concrete de îndeplinire, precizăm că raportarea va face obiectul detalierii prin norme interne.

De asemenea, persoana condusă la sediul poliției are dreptul să **conteste măsura dispusă de polițist**, înainte de încetarea acesteia, la șeful ierarhic al polițistului. Contestația se depune, în scris, la polițist (care are obligația de a o preda de îndată) sau la șeful ierarhic al acestuia, pe bază de dovadă. Pentru a

asigura eficiența acestui drept, șeful ierarhic al polițistului trebuie să se pronunțe *cu celeritate, în scris*. Înscrisul se înregistrează în evidențele unității de poliție, iar o copie a acestuia se predă persoanei în cauză sau reprezentantului legal. Refuzul semnării sau primirii procesului-verbal se consemnează pe înscris. În cazul în care constată că nu este necesară menținerea măsurii, șeful ierarhic al polițistului are obligația de a permite persoanei să părăsească sediul poliției.

* * *

Depunerea contestației la șeful ierarhic (deși se poate aduce în discuție lipsa obiectivității acestuia în soluționarea contestației) **trebuie privită în ansamblul garanțiilor oferite persoanei:**

- dreptul de a formula *contestație* reprezintă *primul filtru* de verificare a măsurii; faptul că măsura este analizată și de o altă persoană decât cea care a dispus-o ar trebui să reprezinte un element de echilibru;

- persoana adusă la sediul poliției are drepturi, printre care și *dreptul la un avocat*; exercitarea acestui drept reprezintă un *al doilea filtru* de verificare a măsurii conducerii, astfel că, un eventual exces de zel al poliției poate fi eliminat chiar din această fază a intervenției;

- la finalul intervenției, polițistul este obligat să întocmească un *proces-verbal*, în care consemnează *motivele conducerii* persoanei la sediul poliției, *măsurile realizate* cu această ocazie, *modalitatea de exercitare a drepturilor* de către persoana în cauză, *ora inițierii deplasării* la sediul poliției și *finalizării verificării situației persoanei și luării măsurilor legale*, precum și, după caz, motivele prelungirii termenului de 8 ore; o copie a procesului-verbal se predă persoanei, care poate *contesta* încălcarea drepturilor sale cu ocazia derulării procedurilor polițienești – *filtrul trei*.

Pe de altă parte, trebuie observat că la construcția acestui mecanism de contestare stau o serie de **elemente obiective** care fac imposibilă sesizarea unui alt organ, creditat cu un grad mai mare de imparțialitate decât șeful ierarhic:

- conducerea la sediul poliției vizează și persoane a căror identitate nu este cunoscută (refuză să ofere date despre sine).

În acest caz, apare întrebarea cum ar trebui să se procedeze cu persoana adusă la sediul poliției pentru că avea asupra sa bagaje voluminoase, a dat explicații incoerente, a avut un comportament agitat, iar toate acestea au fost constatate în toiul nopții? Din moment ce nu este cunoscută identitatea persoanei, este lipsit de sens ca poliția să permită unei persoane, posibil suspectă de săvârșirea unei fapte antisociale, să părăsească sediul, pentru a depune o contestație la un alt organ (instanță de judecată, de exemplu).

- din momentul în care a părăsit sediul poliției, măsura conducerii este consumată și, deci, o eventuală repunere în situația anterioară, nu ar fi posibilă.

Așadar, proiectul oferă **suficiente pârghii pentru a se respecta drepturile persoanei conduse la sediul poliției**, iar legislația oferă instrumentele necesare pentru a sancționa un eventual comportament abuziv, atât al polițistului, cât și al șefului ierarhic superior.

Însăși detalierea măsurii conducerii la sediul poliției, prin reglementări de nivelul legii, reprezintă cea mai bună garanție pentru respectarea drepturilor cetățeanului.

* * *

Controlul corporal, al bagajelor și vehiculului persoanei legitimate reprezintă o activitate polițienească, *distinctă de cea a percheziției corporale* prevăzută de art.165 Cod procedură penală, având în vedere că exercitarea acestuia se realizează, nu atât pentru realizarea unui probatoriu, cât pentru asigurarea condițiilor de securitate a integrității persoanelor (a celui controlat, a polițistului sau a altor persoane cu care ar putea interacționa pe perioada cât se află în custodia poliției). Dacă s-ar aplica regulile Codului de procedură penală, atunci ar apărea o problemă de respectare a principiului demnității umane, în situația unei examinări a corpului neacoperit, în spațiul public. Pe de altă parte, asigurarea

securității persoanelor, în spațiul public, nu justifică examinarea cavităților bucale, a nasului, urechilor ori părului.

În acest context, sunt necesare reguli specifice, polițienești, care să presupună o intruziune minimă, atât cât este necesară pentru apărarea ordinii publice și protejarea integrității persoanelor, în limitele permise de art.53 din Constituția României, republicată. Măsura trebuie să fie însoțită și de garanții care să întărească nevoia de respectare a drepturilor persoanelor.

Așadar, **controlul corporal, al bagajelor și vehiculului** se va face în raport de **scopuri clar determinate**:

- ridicarea bunurilor supuse confiscării, interzise la deținere (într-un anumit context – de ex., în anumite spații sau incinte, precum arene sportive, deținerea anumitor obiecte poate reprezenta un risc), căutate potrivit legii sau care pot fi utilizate ca probe într-o procedură judiciară, atunci când există motive verosimile pentru a bănuși că persoana are asupra sa ori sub controlul său astfel de bunuri;
- identificarea și ridicarea unor arme, obiecte sau substanțe, ce pot fi folosite împotriva polițistului, a altor persoane sau pentru autovătămăre, atunci când persoana face obiectul măsurii conducerii la sediul poliției, ori al unui mandat de aducere, ordonanțe de reținere, mandat de arestare sau de executare a pedepselor;
- identificarea unor documente sau înscrisuri care pot servi la stabilirea identității unei persoane aflate în stare de inconștiență;
- identificarea și ridicarea unor arme, obiecte sau substanțe periculoase, atunci când persoana încearcă să pătrundă sau se află în locuri în care este interzis accesul cu acestea;
- identificarea unei persoane date în urmărire sau căutată potrivit legii, atunci când există motive verosimile pentru a bănuși că aceasta este prezentă într-un vehicul.

Controlul corporal se va face **sumar și cu respectarea demnității umane**. Controlul corporal se efectuează de către **o persoană de același sex** cu persoana controlată și presupune examinarea externă a corpului și îmbrăcămintei unei persoane, vizual, precum și prin palpare și apăsare. Îmbrăcămintea groasă poate fi examinată separat. Atunci când prin examinare sunt identificate obiecte, la solicitarea polițistului, persoana este obligată să le prezinte.

Controlul bagajului presupune examinarea externă a acestuia, vizual, precum și prin palpare și apăsare. La solicitarea polițistului, persoana are obligația de a le deschide și de a prezenta conținutul bagajului.

Vehiculul se examinează prin vizualizarea compartimentelor care, prin construcție, sunt destinate transportului pasagerilor și mărfurilor. La solicitarea polițistului, persoana are obligația de a deschide și prezenta conținutul compartimentelor. Trebuie precizat că termenul de vehicul desemnează, în fapt, orice mijloc de transport, indiferent de calea de rulare a acestuia, care este utilizat de persoana ce face obiectul controlului.

Obiectele identificate se examinează la exterior fără a fi desfăcute sau demontate. Corespondența nu se deschide sau citește și nu se accesează telefonul, un sistem informatic ori alt mijloc de comunicare sau de stocare a datelor.

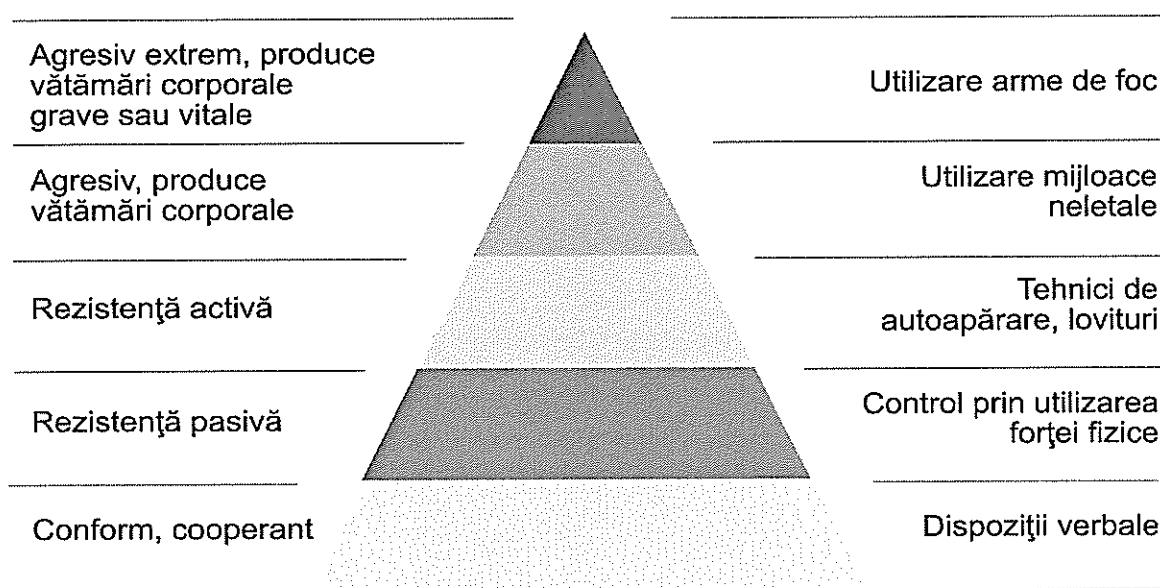
De asemenea, având în vedere anumite caracteristici ale unor substanțe sau evoluția tehnologică, polițistul va putea folosi, pentru controlul menționat, animale de serviciu și/sau mijloace adecvate pentru detectarea obiectelor sau substanțelor.

d. folosirea mijloacelor de constrângere

Așa cum am prezentat, legislația statelor consacră o serie de elemente procedurale cu privire la acțiunile polițienești ce poartă denumirea „*utilizarea forței*” sau „*folosirea mijloacelor de constrângere*”; regulile în această materie reprezintă un instrument de impunere a legii, la îndemâna organelor statului

însărcinate să asigure ordinea și siguranța publică, iar prezența lor în acte cu putere de lege, în formulări accesibile, predictibile, permite cetățenilor cunoașterea și conformarea la acestea, cât și asumarea consecințelor unui comportament agresiv.

Utilizarea forței nu este un instrument nou în legislația românească. Atât Legea nr.218/2002, cât și OUG nr.104/2001 prevăd reguli de utilizare a forței, pentru impunerea legii atunci când alte mijloace au fost epuizate. Aceasta este o măsură necesară într-o societate democratică, în principal pentru apărarea securității naționale, a ordinii publice și a drepturilor și libertăților cetățenilor. Prin proiect, nu se aduce atingere limitelor stabilite de art.53 din Constituția României, republicată, ci, dimpotrivă, se introduc reguli clare, cuprinzătoare, astfel încât, situațiile violente sau care au acest potențial să fie gestionate prin **măsurile adecvate comportamentului persoanei vizate**. În acest sens, am avut în vedere modelele legislative analizate, respectiv practicile impuse în procedurile polițienești aplicabile în alte state, care utilizează standardul „*force continuum*” sau „*piramida pericolului*”.

Comportamentul persoanei vs. Acțiunea polițistului

În proiectul de lege, se propune ca **folosirea mijloacelor de constrângere să fie subordonată principiilor necesității, gradualității și proporționalității**. În acest fel, *modalitățile, procedurile și, în general, condițiile în care acționează polițistul* vor fi cunoscute inclusiv de cetățean.

Tot legea este cea care enumeră mijloacele de constrângere, respectiv: forța fizică, inclusiv aplicarea unor procedee de autoapărare sau lovituri; cătușe sau alte mijloace adecvate de imobilizare a membrilor superioare și/sau inferioare; mijloace neletale; arme albe și de foc; mijloace adecvate sau, după caz, vehicule, pentru oprirea forțată, blocarea sau deschiderea unor vehicule ori spații închise în care se găsesc persoane și bunuri, ori pentru înlăturarea unor obstacole.

Regulile de folosire a mijloacelor de constrângere vor fi structurate, astfel:

R0. reguli generale (art.32⁹ din Legea nr.218/2002 și art.31¹ din O.U.G. nr.104/2001), care redau:

- *mijloacele din dotare* pe care le poate folosi polițistul (anterior prezentate).
- *principiile utilizării mijloacelor de constrângere*:
- prin intensitate și durată, nu trebuie depășite nevoile reale pentru atingerea scopului intervenției (prevăzut explicit, pentru fiecare nivel al forței aplicate);
- încetarea folosirii mijloacelor de constrângere de îndată ce scopul intervenției a fost realizat;
- lansarea avertizării verbale prealabile asupra utilizării acestor mijloace și acordarea timpului necesar persoanei pentru a se conforma solicitărilor legale ale polițistului; de la aceasta, sunt exceptate situațiile în care are loc o acțiune violentă iminentă îndreptată împotriva polițistului sau a altei persoane.
- *obligația unităților de poliție de a asigura, regulat, pregătirea profesională* a polițistului, cu privire la utilizarea forței;
- *obligația polițistului de a participa la programele de pregătire profesională* și de a-și menține nivelul de pregătire fizică.

În ceea ce privește pregătirea profesională a polițistului cu privire la utilizarea forței, precizăm faptul că demersul de instituire a acestei obligații a avut în vedere anumite considerente ale Curții Europene a Drepturilor Omului invocate în cauze referitoare la utilizarea armelor de foc, în care instanța a evidențiat critici cu privire la pregătirea personalului care a utilizat armele de foc (*Soare și alții împotriva României*⁴ și *McCann și alții împotriva Regatului Unit*), context în care s-a apreciat ca fiind utilă și necesară introducerea unei norme care să instituie pentru unitățile de poliție această obligație de pregătire.

Semnalăm că o astfel de directivă este prevăzută de *Principiile ONU pentru recurgerea la forță Principiile de bază ale ONU privind folosirea forței și a armelor de foc de către forțele de menținere a ordinii*, adoptate la 7 septembrie 1990 cu ocazia celui de-al 8-lea Congres ONU privind Prevenirea Infracțiunilor și Tratamentul aplicat Infracțiilor (Havana, Cuba) (pct.18, 19, 20).

R1. aplicarea forței necesare, justificată în raport cu rezistența opusă și de circumstanțe; acest lucru va fi posibil prin norme clare, care transpun principiile necesității, gradualității și proporționalității utilizării forței. Astfel, propunerile de la art.32¹⁰ – art.32¹² din Legea nr.218/2002 și art.31² – art. 31⁴ din O.U.G. nr.104/2001, redau gradual, nivelele de intervenție în forță, potrivit modelului prezentat (piramida pericolului).

R1.1. – Prezența polițistului, modul în care acesta se prezintă în fața subiectului, se comportă, așezarea sa în teren în funcție de situație, reprezintă *primul nivel de utilizare a forței*. Starea sa fizică, pregătirea sportivă, forma fizică în care se află polițistul, îl pot determina pe subiect să-și schimbe comportamentul, să adopte o altă atitudine, de conformare la solicitările legale ale polițistului. În această etapă, **verbalizarea** reprezintă un pilon important, prin aceea că *permite polițistului să-și facă cunoscută conduita* către cei prezenți (subiect – care este astfel somat să se conformeze; colegul partener – pentru a conlucra eficient în echipă; terți - care s-ar putea afla în zonă și care ar putea evita sau ocoli situația potențial periculoasă) și să aplaneze sau evite escaladarea situației.

Așadar, polițistul poate soluționa situația potențial violentă apărută, fără a utiliza forța, prin:

- dispoziția ca persona să facă sau să nu facă o anumită acțiune;
- avertizarea prealabilă cu privire la utilizarea forței, în cazul nerespectării dispoziției.

Doar după ce aceste mijloace nonviolente, de impunere a legii, au fost epuizate se poate apela la **forța fizică**, cu respectarea regulilor generale (anterior prezentate – d.1.).

R1.2., R1.3. – În modelul prezentat (piramida pericolului), **nivelele doi și trei de utilizare a forței** vizează rezistența pasivă și rezistența activă a persoanei.

⁴ Hotărârea pronunțată la data de 22 februarie 2011, rămasă definitivă la 22.05.2011

Suntem în prezența unei **rezistențe pasive** atunci când subiectul nu se conformează sau este necooperant, dar rezistența fizică pe care o opune este minimă – de ex., stă în picioare, nu se mișcă, nu se deplasează în direcția cerută; se așează la sol și refuză deplasarea prin propria sa putere; se ține/prinde de un obiect fix sau de altă persoană). De asemenea, se consideră că există **rezistență activă** atunci când acțiunile fizice sau verbale ale persoanei sunt orientate pentru a determina împiedicarea polițistului de a o lua sub control și fără a urmări rănirea polițistului – fuga de la locul incidentului, de sub controlul polițistului; eschiva, scăparea din priză, din strânsoarea polițistului.

În astfel de situații, când persoana se opune ori nu se supune îndeplinirii **solicităților legale ale polițistului**, fără a fi violentă, dar opunând o rezistență activă sau pasivă, polițistul are dreptul să utilizeze **forța fizică, inclusiv aplicarea unor procedee de autoapărare sau lovituri**, cu scopul de a înfrânge rezistența persoanei.

De asemenea, tot în astfel de situații, polițistul va avea dreptul să folosească **mijloace adecvate** pentru a **opri sau deschide vehicule** sau pentru a deschide **orice spațiu închis** în care persoana se află, în scopul extragerii acesteia.

R2.4. – Atunci când acțiunile persoanei depășesc nivelul rezistenței active și sunt îndreptate împotriva polițistului, fiind așadar **agresive**, de natură să producă o vătămare corporală, acesta este îndreptățit să uzeze de **bastoane, tonfe, dispozitive cu substanțe iritant-lacrimogene și/sau paralizante, câini de serviciu, scuturi de protecție, căști cu vizor, dispozitive cu electroșocuri, arme neletale cu bile de cauciuc sau alte arme neletale**, precum și **alte mijloace de imobilizare** care nu pun în pericol viața sau nu produc o vătămare corporală gravă.

Scopul utilizării acestora se referă la împiedicarea sau neutralizarea acțiunilor violente ale persoanei, atunci când:

- utilizarea forței fizice nu a fost sau nu este aptă să producă acest rezultat;
- persoana intenționează să săvârșească sau săvârșește acțiuni violente cu obiecte, dispozitive, substanțe sau animale ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor.

În cazul în care au fost folosite **dispozitive cu electroșocuri** sau **dacă prin utilizarea forței au fost rănite persoane**, polițistul va fi obligat ca, în cel mai scurt timp, să solicite serviciilor specializate **acordarea asistenței medicale de urgență** acestora.

R2.5. – **Persoana ripostează cu violență extremă, letală** – situație care justifică utilizarea **armelor albe sau armelor de foc letale**. Regimul juridic al utilizării armelor de foc nu suferă modificări (aplicându-se în continuare dispozițiile art.34 din Legea nr.218/2002, coroborate cu cele din Legea nr.17/1996 privind regimul armelor de foc și al munițiilor), având în vedere inclusiv recente modificări legislative aduse prin Legea nr.180/2016 (în vigoare din 17 octombrie 2016).

R3. Piramida pericolului, astfel cum este prezentată, se referă la situații în care **violența se produce la momentul interacțiunii polițist – subiect**; totuși, **riscul de pericol** la adresa integrității sau vieții persoanei există și atunci când subiectul este cunoscut cu un comportament agresiv.

De aceea, fără a extrage utilizarea **cătușelor** sau a **altor mijloace de imobilizare** a membrilor superioare sau inferioare din modelul prezentat și fără a plasa această intervenție pe unul din nivelurile piramidei, este necesară o prezentare separată pentru aceste mijloace de constrângere.

Scopul utilizării cătușelor sau a altor mijloace de imobilizare va viza:

- *împiedicarea sau neutralizarea acțiunilor violente ale persoanei;*
- *prevenirea autovătămării persoanei ori apariției unei stări de pericol la adresa vieții, sănătății sau integrității corporale a polițistului sau a altei persoane.*

Circumscris celui de-al doilea scop, polițistul va avea dreptul de a utiliza mijloacele menționate împotriva persoanei ce face obiectul măsurii conducerii la sediul poliției sau la sediul altor organe, dacă:

- persoana condusă la sediul poliției este cunoscută cu un comportament violent la adresa sa, a persoanelor sau bunurilor;
- persoana condusă la sediul poliției a comis sau este suspectă de săvârșirea unei infracțiuni cu violență ori a unui act de terorism;
- persoana a evadat din starea legală de reținere sau deținere ori s-a sustras de la executarea unei măsuri preventive sau a unei pedepse privative de libertate;
- dotările mijlocului de transport utilizat sau itinerariul de deplasare nu permit adoptarea altor măsuri care să prevină săvârșirea unor acțiuni violente sau fuga;
- persoana face obiectul unei măsuri privative de libertate dispuse în vederea înlăturării unei stări de pericol pentru ordinea publică.

Întrucât, în legislația națională există și alte norme referitoare la condițiile de utilizare a cătușelor, o prevedere specială care să stabilească faptul că „dispozițiile legale referitoare la utilizarea cătușelor sau a altor mijloace de imobilizare, prevăzute de reglementările privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, se aplică în mod corespunzător”, asigură predictibilitatea necesară cunoașterii și aplicării normelor incidente.

În privința utilizării cătușelor este necesar să existe o normă clară, care să vizeze dreptul persoanei împotriva căreia sunt folosite cătușe, de a beneficia de o *expunere publică ce respectă principiul prezumției de nevinovăție*. Desigur, pot fi și excepții de la această regulă; la construcția lor s-a ținut seama de considerentele exprimate la pct.20 din preambulul Directivei 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului, în sensul că pot exista și situații în care să fie imposibilă evitarea prezentării unei persoane purtând mijloace de imobilizare, din considerente ce țin de „motive specifice cauzei, fie legate de securitate, inclusiv împiedicarea persoanelor suspectate sau acuzate de a se răni sau de a-i răni pe alții ori de a distruge bunuri de orice tip”; pe de altă parte, acoperirea feței unei persoane ar putea face nerelevante anumite activități procedurale (reconstituirea modului și a condițiilor în care a fost comisă fapta – art.193 Cod procedură penală).

R4. Regulile referitoare la utilizarea mijloacelor de constrângere sunt însoțite și de **garanții**, constând în:

- **interdicția folosirii mijloacelor din dotare** împotriva femeilor cu semne vizibile de sarcină, copiilor și persoanelor cu semne vizibile ale unei dizabilități, **cu excepția** cazurilor în care aceștia înfăptuiesc un **atac armat** sau **în grup**, care pune în pericol viața sau integritatea corporală a uneia ori mai multor persoane;
- stabilirea unei **definiții legale a atacului armat** (atacul săvârșit de o persoană cu o armă de foc sau cu obiecte, dispozitive, substanțe sau animale ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor).

e. Obligația polițistului de a înlătura pericole care amenință ordinea publică sau siguranța persoanelor

Deși există o **obligație** clară, a polițistului, de a lua măsurile necesare pentru **înlăturarea pericolelor** care amenință ordinea publică sau siguranța persoanelor, **legea nu stabilește și condițiile** în care aceasta ar trebui să fie îndeplinită. Invocăm în acest sens și dispozițiile art.31 alin.(1) lit.e) din Legea nr.218/2002, care stabilesc dreptul sau obligația polițistului (în raport de contextul intervenției), ca: „în

cazul săvârșirii unei infracțiuni, al urmăririi unor infractori sau al unei acțiuni teroriste, să intre în incinta locuințelor, ..., indiferent de deținător sau de proprietar, ..., cu respectarea dispozițiilor legale;"

Așadar, devine necesară instituirea unor reguli exacte atunci când intervenția presupune pătrunderea într-un spațiu privat pentru:

- a salva viața sau integritatea corporală a unei persoane, dacă există indicii că în acel spațiu este o persoană aflată în pericol;
- a preveni răspândirea unei epidemii, dacă există indicii că în acel spațiu este o persoană decedată;
- a prinde autorul unei infracțiuni flagrante, comisă prin folosirea unei arme ori substanțe explozive, narcotice sau paralizante, prin violență, ori de către o persoană mascată, deghizată sau travestită, dacă există indicii că acesta se află în acel spațiu;
- a prinde autorul unui act terorist, dacă există indicii că acesta se află în acel spațiu.

Introducerea unor astfel de reglementări **este în deplin acord cu dispozițiile constituționale** referitoare la **inviolabilitatea domiciliului** (art.27 din Constituția României, republicată), care stabilesc dreptul ca, **prin lege**, să poată fi instituite **situații derogatorii** de la interdicția pătrunderii sau rămânerii în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia, dacă valorile protejate constau în: *înlăturarea unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane, apărarea ordinii publice* (art.27 alin.(2) lit.b și c). Pentru a nu da naștere la eventuale abuzuri, aceste situații au un caracter limitat și sunt clar exprimate.

Raportat, la textul art. 27 din Constituția României, republicată, precizăm faptul că inviolabilitatea domiciliului nu este și nu poate fi absolută. În context, *„inviolabilitatea domiciliului nu poate opri cursul justiției, nu poate servi ca mijloc de protejare a persoanelor care încalcă legea, nu poate duce la imposibilitatea luării măsurilor necesare pentru salvarea vieții sau averii unei persoane, apărarea siguranței naționale, ordinii publice etc. Situațiile de limitare a principiului inviolabilității domiciliului prevăzute în Constituție sunt în concordanță cu prevederi similare din convențiile internaționale privind drepturile omului.”* (I. Muraru, E.S. Tănăsescu, Constituția României comentariu pe articole, p.264). Din această perspectivă, evidențiem dispozițiile art.8 alin.(2) din *Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* (referitoare la dreptul la respectarea vieții private și de familie), care prevăd că: *„nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a morale, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”*.

De asemenea, evidențiem că derogările prevăzute la art. 27 alin.(2) lit.b) și c) din Constituție, prezintă relevanță din următoarea perspectivă:

-ipoteza prevăzută la alin.(2) lit.c), care se referă la apărarea securității naționale sau a ordinii publice, trebuie înțeleasă prin prisma necesității unei protecții speciale și eficiente, în cazul comiterii unor infracțiuni ce prezintă un grad sporit de pericol social. Cu ocazia elaborării Constituției României în 1991, în privința acestei derogări a fost susținut argumentul potrivit căruia, *„în cazul săvârșirii unor fapte contrare ordinii publice sau siguranței naționale, prinderea infractorului implică și urmărirea în domiciliul său”* (Geneza Constituției României 1991, p.302).

-ipoteza prevăzută la alin.(2) lit.b) se referă la acțiunea ce are ca scop înlăturarea unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane, ceea ce corespunde în drept cu starea de necesitate. *„Această ipoteză are în vedere că în desfășurarea vieții social-umane se ivesc uneori situații de fapt, provocate fie de oameni, fie de cauze fortuite, care pun în pericol valori sociale ocrotite de lege, iar salvarea acestora de la un pericol nu este posibilă decât prin săvârșirea unei fapte care în mod obișnuit este socotită ca ilicită. În aceste situații fapta săvârșită pentru salvarea valorilor aflate în pericol se consideră comisă în stare de necesitate. Se consideră a fi stare de necesitate în caz*

de incendiu, inundații, cutremure de pământ. În asemenea, situații nu numai autoritățile, dar și cetățenii pot pătrunde în locuința unei persoane în scopul de a înlătura primejdia privind viața, integritatea sau bunurile unei persoane. De asemenea, se mai poate pătrunde în locuința unei persoane, fără învoirea acesteia, și pentru salvarea unei persoane, fără învoirea acesteia, și pentru salvarea unei persoane care încercat să se sinucidă sau a unei persoane accidentate sau, bineînțeles și în caz de strigăte de ajutor dinăuntru. Asemenea fapte, comise în asemenea situații beneficiază de efectele stării de necesitate” (M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Muraru, E.S. Tănăsescu, Constituția României revizuită – comentarii și explicații, p.53).

Totodată, în situațiile enumerate, **polițistul va putea folosi forța**:

- dacă există motive temeinice pentru a anticipa rezistență armată sau alte tipuri de violență ori există un pericol cu privire la distrugerea probelor;
- în cazul unui refuz sau dacă nu a fost primit niciun răspuns la solicitările polițistului de a pătrunde în acel spațiu.

Regulile propuse sunt **completate și cu garanții adecvate**, care presupun **obligația polițistului** de a:

- raporta ierarhic intervenția, înainte de a pătrunde în spațiul privat;
- părăsi spațiul respectiv, cu excepția situației în care obține consimțământul de a rămâne, după înlăturarea pericolului ori prinderea autorului infracțiunii sau actului terorist;
- întocmi un înscris, respectiv de a preda o copie a acestuia, la solicitarea persoanelor cărora le aparține sau care folosesc spațiul în care a pătruns;
- nu efectua acte specifice percheziției domiciliare (pentru astfel de situații urmând a se aplica dispozițiile incidente din Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală).

f. Obligația de a proteja persoane

Potrivit legii în vigoare, **polițistul este obligat să ia măsurile necesare pentru ocrotirea vieții, sănătății și integrității corporale** a persoanelor a căror pază o asigură și, în special, să ia imediat măsuri ca îngrijirile medicale să le fie acordate de fiecare dată când acestea se impun.

Eficiența măsurilor de protecție depinde, în mare măsură, și de comportamentul persoanelor protejate. În practică, au fost constatate situații în care persoanele față de care organele judiciare au dispus măsuri de protecție au refuzat să se supună acestor măsuri. Din aceste considerente este necesar ca legea să stabilească cadrul procedural în care se acordă sau încetează protecția.

Totodată, textul legal va fi completat prin conferirea **dreptului polițistului de solicita intervenția** autorităților competente sau de a sesiza reprezentantul legal, atunci când, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, identifică persoane care, din cauza vârstei sau stării fizice ori psihice se află în dificultate și este necesară luarea unor măsuri de protecție. De asemenea, **autoritățile competente sau reprezentantul legal vor fi obligate să intervină de îndată.**

g. Înregistrarea intervențiilor polițienești

Acțiunile polițistului vor putea fi înregistrate cu mijloacele audio-video sau foto din dotare, fără consimțământul persoanelor. Înregistrările se vor realiza în scop de prevenire, cercetare și combatere a infracțiunilor, precum și pentru menținerea și asigurarea ordinii publice.

Totodată, pentru realizarea activităților de prevenire, depistare, investigare sau urmărire penală a infracțiunilor, prevenire și combatere a altor fapte ilicite, precum și de menținere a ordinii și siguranței publice, Poliția Română va înregistra cu mijloacele foto-audio-video din dotare persoane sau grupuri de persoane *afla-te în spații publice*, în cazul în care există motive de a presupune că ar putea fi comise infracțiuni sau alte fapte ilicite ori tulburată ordinea și siguranța publică. Așa cum am prezentat și

anterior, aceste metode de acțiune sunt specifice tuturor polițiilor statelor democratice, iar dreptul conferit este în acord cu interpretările Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, fixarea realizarea unor înregistrări ale spațiului public, de către poliție, se va realiza doar ocazional, pentru durate de timp determinate, iar nu permanent sau sistematic.

III. Amendarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.104/2001 privind organizarea și funcționarea Poliției de Frontieră Române

Potrivit legii în vigoare, în executarea atribuțiilor de serviciu, polițistul de frontieră exercită o serie de drepturi, referitoare la legitimarea și stabilirea identității persoanelor, conducerea acestora la sediul poliției de frontieră. De asemenea, potrivit legii, polițistul de frontieră are dreptul să folosească forța fizică și mijloacele din dotare, în raport cu natura și cu gradul de împotrivire a persoanei care a săvârșit o faptă ilegală și cu respectarea strictă a legii.

Având în vedere identitatea metodelor de acțiune, pentru exercitarea acestor drepturi profesionale, precum și necesitatea de a asigura persoanelor garanțiile necesare, se propune ca detalierea anterior prezentată să facă obiectul și al unor intervenții asupra OUG nr.104/2001.

IV. Sintagma „motive verosimile”

Proiectul utilizează sintagma „*motive verosimile pentru a bănuși că...*” în legătură cu o serie de prevederi care conturează regimul juridic al unor activități polițienești. Așa de pildă, textul art. 32² alin. (1), nou introdus în Legea nr.218/2002, prevede că polițistul are dreptul să legitimeze și să stabilească identitatea persoanei în situația în care „*acesta încalcă dispozițiile legale, ori există motive verosimile pentru a bănuși că pregătește sau a comis o faptă ilegală*”.

Trebuie menționat că sintagma este consacrată în legislația națională din anul 1994, odată cu ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la aceasta convenție (Legea nr.30/1994), care, în legătură cu exercitarea dreptului la libertate și siguranță, prevede următoarea excepție: „*dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a se bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice ale necesității de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;*” (art.5 §.1. lit. c din Convenție). Prin urmare, dacă pentru a aresta o persoană sintagma este considerată clară și predictibilă, cu atât mai mult aceasta poate fi utilizată în legătură cu luarea unei măsuri administrative (conducerea la sediul poliției reprezintă o măsură cu caracter administrativ, fapt ce reiese și din Decizia CCR nr.132/2002).

Pe de altă parte, sintagma „motive verosimile”, fiind preluată din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, beneficiază deja de o practică judiciară consistentă, care permite interpretarea fără dificultate a normei. Din acest motiv, introducerea unei definiții în lege, care să preia o anumită interpretare a Curții Europene a Drepturilor Omului *nu ar fi o practică adecvată și nici recomandată*; jurisprudența Curții este mult mai vastă, în sensul că nu se limitează doar la o interpretare, și este aplicată la contextul fiecărei spețe judecate.

În plus, pentru interpretare, Consiliul Europei a emis (în anul 2012) și actualizat (în anul 2014) un document intitulat „Ghid privind interpretarea întregului articol 5 din Convenție – Dreptul la libertate și siguranță”, care conține suficiente informații și referințe pentru interpretarea corectă a textului Convenției. Pentru aceste considerente, în proiect au fost introduse norme (art.35² din Legea nr.218/2002 și art. 30¹ din OUG nr.104/2001), care să asigure pregătirea profesională a polițistului/polițistului de frontieră, cu referire expresă la „*jurisprudența instanțelor judecătorești și a Curții Europene a Drepturilor Omului, în special, în ceea ce privește dreptul la viață, interzicerea torturii,*

dreptul la libertate și siguranță, dreptul la respectarea vieții private și de familie și interzicerea discriminării.”

V. Utilizarea dispozitivelor cu electroșocuri

Dispozitivele cu electroșocuri nu reprezintă o noutate absolută, nici din perspectiva dreptului de a le utiliza, nici în ceea ce privește prezența lor ca mijloace de dotare a polițistului.

Textul art.33 din Legea nr.218/2002 face referire la „*bastoane cu șocuri electrostatice*”. Însă, intervenția legislativă nu trebuie să vizeze doar actualizarea terminologică, în raport cu evoluția tehnică (pe care o cunosc aceste dispozitive). Este important să existe norme clare pentru polițist, în privința condițiilor de utilizare, cât și garanții suficiente pentru cetățeni, în sensul că dispozitivele cu electroșocuri:

- pot fi utilizate pentru a împiedica sau neutraliza acțiunile violente ale persoanei, *atunci când au fost epuizate alte mijloace de coerciție*, constând în utilizarea forței fizice, ori când *există pericolul iminent al unor acțiuni violente* ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor;
- atunci când sunt utilizate, *crează o serie de obligații pentru polițist*, de a solicita, în cel mai scurt timp, intervenția serviciilor specializate în acordarea asistenței medicale de urgență persoanelor afectate, de a raporta verbal despre utilizarea dispozitivelor și de a întocmi un proces-verbal.

Anterior, au fost prezentate detaliat modalitățile de utilizare a forței de către organele de poliție. „Piramida pericolului”, prezentată prin texte și grafică, ilustrează cât se poate de clar că utilizarea dispozitivelor cu electroșocuri respectă principiile necesității, gradualității și proporționalității și *face posibilă evitarea folosirii unor arme de foc*.

În al 20-lea Raport general al Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT), Strasbourg, 20 octombrie 2010, sunt prezentate principiile generale ale utilizării dispozitivelor cu electroșocuri (pag.38):

- *orice decizie de a dota organele de aplicare a legii cu astfel de dispozitive trebuie să fie rezultatul unor dezbateri aprofundate la nivelul executivului și legislativului, iar criteriile de utilizare trebuie să fie cuprinse în lege și în reglementări specifice.*

Proiectul de lege prezentat preia, integral, prevederile cuprinse într-un proiect pe care Guvernul l-a aprobat în luna februarie 2018, după patru luni de dezbateri publice. La acel moment, au fost colectate opinii de la organizațiile non-guvernamentale cu activitate în sfera apărării drepturilor omului (APADOR-CH, Active Watch, Romani Criss, GRADO și Centrul pentru Resurse Juridice) și a fost consultat Avocatul Poporului. Ulterior, în data de 11 decembrie 2017, Ministerul Afacerilor Interne a organizat o dezbateri publică a proiectului. În tot acest timp, proiectul a suferit mai multe modificări, prin valorificarea majorității observațiilor și propunerilor primite, iar fiecare dintre formele îmbunătățite ale acestuia (4), a fost publicată pe site-ul Ministerului Afacerilor Interne, ca modalitate (firească) de răspuns la opiniile exprimate.

- *CPT consideră că utilizarea dispozitivelor cu electroșocuri ar trebui să fie circumscrisă principiilor necesității, subsidiarității, proporționalității, avertizării, acolo unde este posibil, și luării unor măsuri de prevenire; cei care le utilizează ar trebui să beneficieze de o pregătire adecvată.*

În cuprinsul proiectului de lege sunt prevăzute norme care vizează aplicarea principiilor enunțate (art. 32⁹ nou introdus în Legea nr.218/2002), precum și norme prin care sunt stabilite obligații de pregătire profesională a polițiștilor (art.35² nou introdus în Legea nr.218/2002), cu referire explicită la „*modul de acțiune în situația aplicării măsurilor polițienești și utilizarea mijloacelor de constrângere*”.

- *CPT consideră că utilizarea dispozitivelor cu electroșocuri ar trebui să se limiteze la situațiile în care există un pericol real și imediat pentru viață sau un risc clar de vătămare gravă, respectiv să fie permisă numai atunci când alte metode mai puțin coercitive (negociere și persuasiune, controlul*

manual etc.) au eșuat sau sunt inoperante și atunci când aceasta este singura alternativă posibilă de a utiliza o metodă cu un risc mai mare de răni sau deces.

În conținutul proiectului, recomandarea CPT este implementată: se stabilește un scop în care sunt utilizate mijloacele de constrângere (ce includ și dispozitivele cu electroșocuri); sunt prevăzute clar situațiile în care sunt utilizate, atunci când au fost epuizate alte mijloace de coerciție, mai puțin vătămătoare, ori când există pericolul iminent al unor acțiuni violente ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor.

Chiar și aspectul medical la care face referire CPT (pag.41) are parte de o normă dedicată în proiectul de lege (art.32¹³ nou introdus în Legea nr.218/2002).

De asemenea, trebuie reținut că modul în care sunt sistematizate normele în proiect, de la dispozițiile verbale ale polițistului și controlul persoanei prin utilizarea forței fizice (art.32⁹), până la utilizarea armelor neletale și a celor de foc (art.32¹² și art.34), precizând de fiecare dată scopul utilizării mijloacelor de constrângere, reflectă „piramida pericolului”, prezentată anterior, adică acea gradualitate despre care vorbește CPT.

Așadar, utilizarea de către polițist a dispozitivelor cu electroșocuri reprezintă o măsură necesară într-o societate democratică (pentru protejarea altor valori, inclusiv dreptul la viață al celui împotriva căruia sunt utilizate aceste dispozitive) și proporțională în raport cu scopul său, prin raportare la art. 53 din Constituția României, republicată.

VI. Alte dispoziții

Întrucât proiectul de lege vizează o serie de contravenții, se propune ca efectele noilor reglementări să se realizeze într-un termen de 90 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial.

Această perioadă are în vedere nu doar asigurarea unui termen rezonabil de conformare, ci și stabilirea unei perioade de timp suficiente pentru ca instituțiile publice interesate (MAI, Poliția Română, Poliția de Frontieră Română) să exercite un rol activ în informarea populației, cu privire la noile reglementări și consecințele acestora.

În considerarea celor exprimate, am elaborat prezentul **proiect de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul ordinii și siguranței publice**, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare.

INIȚIATORI:

